

DEMOCRAȚIE PRIN TRANSPARENȚĂ DECIZIONALĂ

Coordonator: Florin – Daniel Șandru

Colaboratori: Raluca Capotă și Radu Botez

CUPRINS

1. Argument.....	5
2. Transparența în lume.....	7
3. Cadrele generale ale proiectului.....	11
4. Democrație prin transparență decizională.....	15
5. Raport final.....	35
6. Concluzii.....	59
7. Concluzii monitorizare presa scrisă.....	75
8. Anexe.....	79

ARGUMENT

În contextul actual al integrării României în structurile unei Europe democratice, dialogul direct susținut între societatea civilă și autorități devine una dintre coordonatele esențiale ale evoluției țării noastre spre o democrație viabilă. Lipsa comunicării dintre guvernanți și reprezentanții societății s-a constituit într-o problemă serioasă a societății noastre în drumul spre aderare. Sursa acestor probleme controversate este reprezentată de doi factori: neimplicarea populației în procesul de luare a deciziilor și lipsa transparenței decizionale în administrația publică. În vederea soluționării acestui impas, Asociația CASEBO consideră necesară o abordare profesionistă și implementarea unei strategii coerente în vederea îmbunătățirii gradului de vizibilitate a procesului de luare a deciziilor la nivel de primărie, atât în mediul urban cât și în cel rural

Se impun însă câteva precizări cu privire la modul de desfășurare și la efectele proiectului „Democrație prin transparență decizională”. Pentru a se evita interpretarea tendențioasă din partea oricărui partid politic alegerea celor două Primării și Consilii Locale s-a decis în ideea de a avea primari din aceeași formațiune politică. Responsabili pentru eventualele inadvertențe sau dificultăți de comunicare între Consiliile Locale și societatea civilă nu sunt primarii sau partidele din care fac aceștia parte, ci funcționarii direct implicați în relațiile cu cetățenii. Tocmai de aceea considerăm că materialele acestui proiect nu pot fi utilizate de nici o formațiune politică în scopuri electorale. Proiectul nu are drept scop acuzarea sau sancționarea vreunei persoane, ci doar sesizarea problemei și îmbunătățirea funcționării instituțiilor statului, dar mai ales implicarea organizațiilor non-guvernamentale și a cetățenilor în procesul de democratizare a României.

Președintele Asociației CASEBO,

Prof. dr. Lucian Băleanu

TRANSPARENȚA ÎN LUME

Sistemele politice democratice statuează dreptul fundamental al cetățenilor la libera informare ca premiză pentru un sistem funcțional. Cetățenii trebuie să cunoască care este activitatea guvernanților: care sunt obiectivele politicilor publice, cum se desfășoară procesul legislativ, care sunt strategiile adoptate, cum sunt implementate programele declarate și nu în ultimul rând care sunt costurile acestora. Oferirea acestor informații permite cetățenilor să exercite trei funcții extrem de importante în relația cu autoritățile: participarea la procesul de luare a deciziilor, contestarea acestora și controlul asupra activității autorităților publice.

Atunci când cetățenilor li se permite informarea asupra unor politici sau măsuri ce au efect direct asupra comunității în care trăiesc, este mai ușor pentru guvernanți să-și legitimizeze acțiunile și să-și implementeze proiectele.

Încălcarea dreptului la liberă informare creează curenți sistemului politic încă din faza sa incipientă, de selectare a actorilor ce vor trasa strategiile de guvernare, prin formarea unor opinii neconcordante cu realitatea. Astfel, fără a fi pe deplin informați, cetățenii legitimează instaurarea unui regim politic uneori inefficient, iar alteori corupt.

Importanța dreptului la libera informare a fost recunoscută pentru prima dată în Suedia în urmă cu două secole, dar discuțiile asupra necesității existenței transparenței decizionale au luat amploare la nivel mondial în ultimul deceniu, ca urmare a transformărilor geo-politice.

În aceste condiții, datorită schimbărilor economice, sociale, politice și tehnologice importanța comunicării eficiente între cetățeni și guvernanți devine un factor esențial pentru consolidarea regimurilor democratice prin acceptarea unui nou tip de guvernare: „guvernarea deschisă”.

Peste 50 de state au adoptat legi privitoare la facilitarea accesului la informații de interes public. Diferențele apar la nivelul percepției asupra textelor legislative și a modului în care este aplicată legea. În timp ce în majoritatea statelor astfel de legi au permis o mai mare deschidere către cetățean, în unele cazuri au fost impuse reguli stricte și restrictive.

După cum se poate observa din tabelul următor, dreptul la libera informare este garantat prin lege cu precădere de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI.

Anul adoptării legii	Statul în care a fost adoptată legislație în domeniul transparenței decizionale și a accesului la informațiile de interes public
1766	➤ Suedia
1865	➤ Danemarca
1888	➤ Columbia
1951	➤ Finlanda
1966	➤ Statele Unite ale Americii
1970	➤ Norvegia
1978	➤ Franța
1978	➤ Olanda
1982	➤ Noua Zeelandă
1982	➤ Australia
1983	➤ Canada
1987	➤ Austria
1990	➤ Italia
1992	➤ Ungaria
1992	➤ Spania
1992	➤ Ucraina
1993	➤ Portugalia
1994	➤ Belgia
1996	➤ Islanda
1996	➤ Coreea de Sud
1997	➤ Irlanda
1997	➤ Thailanda
1998	➤ Israel
1998	➤ Letonia
1999	➤ Cehia
1999	➤ Georgia
1999	➤ Grecia
1999	➤ Japonia

1999	➤ Liechtenstein
1999	➤ Trinidad și Tobago
2000	➤ Bosnia și Herțegovina
2000	➤ Bulgaria
2000	➤ Estonia
2000	➤ Lituania
2000	➤ Moldova
2000	➤ Slovacia
2000	➤ Africa de Sud
2000	➤ Anglia
2001	➤ Polonia
2001	➤ România
2002	➤ Jamaica
2002	➤ Mexic
2002	➤ Pakistan
2002	➤ Panama
2002	➤ Peru
2002	➤ Tadjikistan
2002	➤ Scoția
2002	➤ Uzbekistan
2002	➤ Zimbabwe
2003	➤ Armenia
2003	➤ Croația
2003	➤ India
2003	➤ Kosovo
2003	➤ Slovenia
2003	➤ Turcia

CADRELE GENERALE ALE PROIECTULUI

Prin proiectul de față, Asociația CASEBO dorește să susțină consolidarea democratică la nivel local, prin activități de monitorizare și raportare a procesului de legiferare și guvernare, și să contribuie activ la profesionalizarea sectorului non-profit, în vederea dezvoltării mijloacelor de contestare a deciziilor publice, prin îmbunătățirea comunicării și colaborării dintre autoritățile publice și societatea civilă.

Crearea și susținerea unei societăți democratice nu poate fi concepută fără un dialog direct între societatea civilă și autorități. Lipsa comunicării dintre guvernanți și reprezentanții societății civile, constatată atât la nivel local cât și la nivel național, în diferite rapoarte de monitorizare a României, inclusiv în Raportul de Țară al Comisiei Europene pe 2004, devine astfel, o problemă în drumul sinuos către consolidarea democrației.

De asemenea, la nivel local, atât în mediul urban cât și în cel rural, organizațiile non-guvernamentale și administrația publică suferă de o acută lipsă de credibilitate și legitimitate în fața cetățenilor. Sursa acestor probleme controversate este reprezentată, în principal, de doi factori: neimplicarea populației în procesul de luare a deciziilor și lipsa transparenței decizionale în administrația publică.

Prezentul proiect reprezintă o nouă abordare a problemei transparenței decizionale, așezând în antiteză mediul urban și cel rural. Vom încerca să analizăm modul în care această antiteză influențează procesul decizional și oferirea informațiilor de interes public.

Comunitățile locale selectate pentru implementarea acestui proiect au fost: Municipiul Botoșani și Comuna Mitoc, Județul Botoșani. Timp de două luni, primăriile celor două localități au fost monitorizate pentru a stabili gradul de transparență decizională a autorităților locale.

Am selectat aceste două localități deoarece primarii acestora aparțin aceleiași formațiuni politice, beneficiază de același suport și urmează o strategie comună de dezvoltare locală.

Prezentarea localităților

Comuna Mitoc, Județul Botoșani

Comuna Mitoc are în componență două sate: Mitoc și Horia. Așezat pe cursul Prutului Mijlociu, în partea de N-E a județului Botoșani pe paralela de 48 grade latitudine nordică și la 9 km de meridianul de 27 grade longitudine estică, Mitocul se învecinează la N și E cu Republica Moldova, la N-V cu comuna Coțușca, la S-V cu comuna Manoleasa, iar la S-E cu comuna Avrămeni. Cel mai apropiat oraș (24 km) este Săveni, iar reședința județului Botoșani se află la o distanță de 80-85 km.

Comuna dispune de o centrală telefonică digitală, cu un număr de 160 de abonați, televiziune prin cablu la care sunt abonate 145 de familii, conectare la internet (școală și primărie). Nu există semnal pentru telefonie mobilă și nu există posturi locale de televiziune și radio. Din statisticile oficiului poștal rezultă că la nivelul satului Mitoc există un număr de 150 de abonamente la diferite publicații.

În comună există aproximativ 2200 de locuitori, de naționalitate română. Religia majoritară este cea ortodoxă în proporție de 90%, iar 10% sunt penticostali. Majoritatea populației adulte se ocupă cu agricultura (90%) urmată de mica industrie privată, precum și de alte meserii și comerț (10%).

Consiliul Local este format din 11 consilieri, reprezentanți a trei formațiuni politice, după cum urmează: 5 consilieri ai Partidului Național Liberal, 4 ai Partidului Conservator (PUR) și 2 consilieri ai Partidului Social Democrat. Primarul aparține Partidului Național Liberal.

Municipiul Botoșani, Județul Botoșani

Municipiul Botoșani este situat în partea de N-E a României, în zona de contact dintre Câmpia Moldovei și Podișul Sucevei și este străbătut de meridianul 26°41' E și de paralela 47°44' N. În urma ultimului recensământ, realizat în martie 2002, populația orașului era de 115.069 locuitori. Populația Municipiului Botoșani reprezintă 24,5% din populația totală a județului, în condițiile în care celelalte unități administrativ – teritoriale reprezintă restul de 75,5%.

În oraș există acces la telefonie fixă și mobilă, rețele de televiziune prin cablu și Internet. De asemenea, există patru organe de presă scrisă, trei posturi locale de radio și un post local de televiziune.

Structura populației în funcție de apartenența religioasă la nivelul Municipiului Botoșani:

Religie	Număr de locuitori
Ortodoxă	109613
Penticostală	2591
Romano – Catolică	710
Creștină de rit vechi	528
Creștină după Evanghelie	457
Adventistă de ziua a VII-a	347
Baptistă	335
Altele	488

Structura populației în funcție de etnie la nivelul Municipiului Botoșani:

Etnie	Număr de locuitori
Români	112891
Rromi	1158
Lipoveni	654
Evrei	70
Germani	44
Ruși	38
Maghiari	35
Altele	179

Consiliul Local este format din 23 de consilieri, aparținând formațiunilor politice după cum urmează: Partidul Social Democrat – 9 consilieri, Partidul Național Liberal – 7 consilieri, Partidul România Mare – 5 consilieri, Partidul Democrat – 2 consilieri. Primarul aparține Partidului Național Liberal.

DEMOCRAȚIE PRIN TRANSPARENȚĂ DECIZIONALĂ

1. Regimul democratic și transparența deciziilor

Înțelegem în spiritul definiției minimale anunțate încă din 1942 de către Joseph Schumpeter, democrația implică un set de proceduri. La modul cel mai general, democrația este acea procedură prin care se asigură condițiile de posibilitate pentru competiția pe care o desfășoară liderii politici în încercarea de a obține voturile alegătorilor. Regăsim, aici, o înțelegere contractuală, materializată constituțional, care implică o responsabilitate biunivocă: pe de o parte, liderii politici devin responsabili în fața celor care le-au acordat voturile lor, pe de altă parte, cetățenii înșiși trebuie să se manifeste responsabil în contextul exercițiului democratic, exercițiu care, teoretic, nu se rezumă la momentele electorale. În acest context, unul dintre indicatorii modului în care responsabilitatea poate fi decelată atât la nivelul politicianilor, cât și la nivelul cetățenilor este *transparența decizională*. Aceasta deoarece, în momentul în care iau decizii care vizează interesul comunitar, liderii politici trebuie să-și asume responsabilitatea. Dintr-un alt punct de vedere însă, transparența decizională indică și responsabilitatea cetățenilor, cu directă trimitere la implicarea activă a acestora în procesul de *decision-making*. Ceea ce susținem este că, în fapt, cele două tipuri de responsabilitate sunt interrelaționate, pentru că în jocul democratic politicienii și cetățenii nu reprezintă două tabere distincte, ci parteneri care trebuie să coopereze pentru realizarea interesului general. Cu alte cuvinte, transparența decizională devine un corelat necesar al responsabilității democratice, responsabilitate ce trebuie asumată atât de guvernanți, cât și de guvernați. Transparența deciziilor garantează că procesul nu este afectat de prezența unor „interese oculte” (*vested interests*) din partea politicianilor și, pe de altă parte, permite o implicare și, subsecvent, o responsabilizare a cetățenilor în contextul jocului democratic.

Teoria democratică discută diferite modalități prin intermediul cărora un regim politic poate atinge stadiul unei democrații cuprinzătoare. Dacă avem în vedere cele „trei vârste” ale democrației reprezentative (Schnapper, Bachelier, 2001: 111), putem observa că trecerea de la democrația parlamentară și liberală, gestionată de notabili, la aceea a partidelor, legată de extinderea dreptului universal la vot și, ulterior, la „democrația publicului”, a însemnat totodată și o lărgire a gradului de cuprindere democratică. Aceasta înseamnă, în mare, că avem de-a face cu două drepturi fundamentale pe care

democrațiile contemporane consolidate le conferă cetățenilor lor: dreptul de a contesta public deciziile guvernanților și dreptul de a participa la procesul de luare a deciziilor (Dahl, 2000). Pentru a putea participa la procesul de luare a deciziilor, cetățeanul dintr-un regim democratic trebuie să aibă acces la informațiile de interes public, după cum, pentru a putea contesta deciziile guvernamentale, el trebuie să dețină informații cu privire la modul în care acestea au fost luate. Relația dintre posibilitatea garantării celor două drepturi necesare oricărui regim politic de factură „poliarhică” și problematica transparenței decizionale devine, și în acest caz, evidentă. Opacitatea unui regim politic în privința transparenței procesului de luare a deciziilor care privesc interesul comunitar implică, în mod automat, limitarea posibilităților de contestare și participare și determină, astfel, o erodare a democrației. Un regim politic democratic, în care regulile jocului sunt respectate în limita maximă de posibilitate, nu se poate autodistrage. Dimpotrivă, acolo unde regulile jocului nu sunt respectate, responsabilă nu e democrația ca atare, ci oamenii care încalcă acest reguli, fie că aceștia sunt politicienii sau cetățenii înșiși.

Arhitectura democrației procedurale este, în realitate, expresia unui contract, în cadrul căruia sunt stipulate clauze foarte clare pentru fiecare dintre participanții la jocul politic. Există însă tendința, mai ales în statele aflate în proces de democratizare și/sau lipsite de tradiție democratică, de a considera că toate problemele pe care, inevitabil, le generează complexa societate contemporană, intră exclusiv în sfera de responsabilitate a politicienilor. Clasa politică este cea asupra căreia planează cele mai multe suspiciuni, cetățenii „uitând” de multe ori că ei înșiși au obligații prin raportare la problema interesului comunitar. Desigur, acest lucru este valabil mai ales în societățile în care socializarea politică este una de dependență, neexistând resurse pentru dezvoltarea unei culturi politice preponderent participative. În acest context, putem asuma conjectura că, dacă politicienii și cetățenii dintr-un regim democratic sunt implicați ca parteneri în procesul de luare a deciziilor de interes general, ei sunt în aceeași măsură și responsabili pentru eventualele eșecuri înregistrate. Desigur, un astfel de parteneriat democratic trebuie creionat foarte clar în interiorul unui cadru legislativ. Democrațiile consolidate au dezvoltat un astfel de cadru de-a lungul unui proces incremental, desfășurat pe coordonate sociale și istorice, un proces pe parcursul căruia în practica politică au fost diseminate aranjamente instituționale care să minimalizeze posibilitatea eludării

necesității transparenței în procesul de luare a deciziilor. Pentru democrațiile mai tinere, pe de altă parte, aceste aranjamente instituționale, constând din pachete legislative și instituții specifice, au reprezentat modele demne de preluat și de implementat. Problema care apare însă, în acest din urmă caz, al democrațiilor încă neconsolidate, așa cum este și România, e dacă, dincolo de aspectul pur formal, aceste aranjamente instituționale funcționează realmente în practica politică. Pentru a putea răspunde acestei întrebări, cu raportare directă la problema transparenței decizionale, considerăm că trebuie să ne referim la cadrul general al procesului de tranziție politică pe care România nu a încheiat-o încă. Problema transparenței decizionale, o problemă acută nu numai la nivel central, ci mai cu seamă la nivelul comunităților locale, nu poate fi decontextualizată, ci, dimpotrivă, ea trebuie înțeleasă în contextul eforturilor de consolidare democratică cărora sistemul politic românesc trebuie să le facă față. Pentru a circumscrie cadrul comprehensiv al transparenței decizionale în sistemul politic românesc contemporan, avem în atenție, în cele ce urmează, trei „indicatori” pe care îi considerăm importanți în contextul tranziției: evoluția procesului de democratizare, responsabilitatea clasei politice și, nu în ultimul rând, rolul ce revine culturii politice (proprie deopotrivă politicienilor și cetățenilor) în asigurarea transparenței decizionale.

2. Tranziția politică, între democratizare și consolidare democratică

Mai mulți analiști au încercat să explice calea sinuoasă pe care a cunoscut-o tranziția politică în România postcomunistă. Din punctul de vedere al democratizării, se poate observa o evoluție graduală, deși ceea ce teoreticienii numesc „prevenirea colapsului democrației” și „prevenirea eroziunii democratice” (Schedler, 2002: 122-138)¹ au survenit târziu, chiar foarte aproape de noi, în contextul consolidării democratice. Din această perspectivă, se poate admite că nu există o „paradigmă a tranziției” care să ofere

¹ Analizând diferitele definiții oferite conceptului de consolidare democratică, Andreas Schedler (2002) identifică cinci coordonate ale procesului: prevenirea colapsului democrației, prevenirea eroziunii democratice, organizarea democrației, dezvoltarea democrației și fundamentarea democrației. Discutând fiecare coordonată în parte, Schedler ajunge la concluzia că semnificația sintagmei de *consolidare democratică* ar trebui restrânsă la aspectele “negative”, adică acelea care privesc dezvoltarea unor mecanisme și aranjamente instituționale care *să nu permită* o revenire de la democrație la autoritarism în cazul unei anumite societăți care a început procesul de democratizare.

un model explicativ coerent și universal, aplicabil în cazul tuturor țărilor intrate în cel de-al treilea val al democratizării (Carothers, 2002:168-186). Această realitate este cu atât mai valabilă pentru situația României, despre al cărei sistem politic se poate susține, la limită, că a pendulat între cele două „boli” ale tranziției, ce se manifestă mai ales în cazul țărilor lipsite de tradiție democratică și în care valorile politice specifice democrației se impun, ca atare, cu dificultate. Este vorba, pe de o parte, despre „sindromul pluralismului ineficient” și, pe de altă parte, despre „sindromul puterii dominante”². Fără a emite pretenția unui model explicativ care să acopere întreaga problematică relevată de democratizarea sistemului politic românesc, propunem o încercare de conceptualizare a acestui proces pe două paliere: primul are în vedere coordonatele negative ale consolidării democratice identificate de Schedler, urmărind să etapizeze cei 15 ani parcurși de România în contextul procesului de democratizare; cel de al doilea încearcă aceeași etapizare din perspectiva tranziției instituționale, cu trimitere la „bolile” descrise de Thomas Carothers. Trebuie specificat, în acest context, că propunerea noastră vizează

² Iată cum sunt prezentate „bolile” tranziției de către Thomas Carothers (2002: 175-176): „Primul sindrom este cel al pluralismului ineficient. În țările a căror viață politică este marcată de pluralism ineficient regăsim trăsături ale vieții democratice, cum ar fi: alegeri libere, un nivel semnificativ de libertate politică și o reală alternanță la putere a diferitelor grupări politice. În ciuda acestor trăsături pozitive, democrația acestor țări rămâne superficială și fragilă. Deși prezența la urne este ridicată, există forme slabe de participare politică în afara votului. Elitele politice ale principalelor partide și grupări politice sunt acuzate de corupție, interese egosite și lipsă de onestitate. Opinia publică se raportează negativ la politică astfel încât, deși își menține atașamentul față de idealul democrației, este extrem de nemulțumită de viața politică a țării. În general, politica este percepută ca un domeniu dominat de elite, perimat și corupt, în care se acționează prea puțin pentru binele țării și care nu este demn de respect. Statul rămâne în continuare slab. Politica economică este prost concepută și aplicată, iar «performanța» economică este de cele mai multe ori proastă și chiar dezastruoasă. Reformele sociale și politice sunt insuficiente, iar guvernarile succesive se dovedesc incapabile să găsească soluții pentru problemele majore cu care se confruntă țara, de la infracționalitate la corupție, până la sănătate, educație și bunăstare publică, în general”.

În ceea ce privește cealaltă „boală” a tranziției, manifestată prin politica puterii dominante, Carothers susține că „țările care exhibă acest sindrom posedă un spațiu politic limitat, dar real, un anumit nivel de contestare politică din partea grupărilor de opoziție și majoritatea formelor instituționale de bază ale democrației. Cu toate acestea, există o grupare politică – o mișcare, un partid, o familie extinsă sau chiar un singur lider – care domină sistemul politic în așa fel încât șansele formării unei alternative la puterea existentă sunt foarte mici. Spre deosebire de țările afectate de pluralism ineficient, în cele cu o putere politică dominantă, principala problemă este neclaritatea distincției dintre stat și partidul de putere (sau forța politică dominantă). Principalele servicii și resurse ale statului – resursele financiare, locurile de muncă, informațiile publice (via media de stat) și forțele polițienești – sunt puse treptat în slujba partidului dominant. Dacă în cazul regimurilor pluraliste ineficiente sistemul juridic este de cele mai multe ori independent, în țările dominate de o singură forță politică puterea judecătorească este subordonată celei politice, ca parte a controlului unilateral al puterii. Și, în timp ce în țările pluralismului ineficient alegerile sunt de cele mai multe ori libere și corecte, în țările cu o singură putere dominantă procesul electoral este dubios, deși nu complet fraudat, în care grupul dominant pregătește un spectacol electoral satisfăcător, care să îndeplinească așteptările comunității internaționale, în timp ce în culise aranjează scena electorală în favoarea sa astfel încât să își asigure victoria”.

o analiză calitativă a drumului pe care sistemul politic din România postcomunistă l-a parcurs în perspectiva consolidării democratice. Astfel, înțelegem conceptualizarea a ceea ce, generic, a fost numit „tranziție politică românească”, și care acoperă, de fapt, procesul de democratizare, în următoarea manieră:

Niveluri de analiză a tranziției politice din România postcomunistă	
<i>Nivelul consolidării</i>	<i>Nivelul instituțional</i>
I. Prevenirea colapsului democrației Durata: 1990-1999 Anul depășirii etapei: 1999	1. Sindrom al pluralismului ineficient Durata: 1990-2000 Anul depășirii etapei: 2000
II. Prevenirea eroziunii democratice Durata: 1999-2004 Anul depășirii etapei: 2004	2. Sindrom al puterii dominante Durata: 2000-2004 Anul depășirii etapei: 2004

Notă: În studiile de la începutul anilor 1990 privitoare la democratizare, instaurarea și consolidarea democrației într-o țară care înlăturase un regim autoritar sau totalitar era pusă în legătură cu problema alegerilor, considerându-se că modul în care acestea se desfășoară reprezintă o garanție a constituirii spațiului politic democratic. Raportându-se la alegeri ca la un indicator al democrației, unii politologi și-au luat totuși rezerva de a sublinia că democrația este cu adevărat instaurată într-o țară aflată în tranziție atunci când sistemul său politic trece „testul dublei alternanțe” (Huntington, 1991: 266-267). În studiile mai recente însă, se subliniază ideea că, dacă alegerile libere și corecte reprezintă, într-adevăr, o condiție necesară pentru instaurarea democrației, ele nu sunt și o condiție suficientă. Fără a cădea în „eroarea electoralismului” (definită ca o credință potrivit căreia „simpla organizare a alegerilor va canaliza acțiunea politică spre competiții între elite și că va acorda legitimitate publică învingătorilor”, fără însă a fi luate în considerare modalitatea de organizare a alegerilor sau constrângerile impuse învingătorilor – Schmitter, Lynn Karl, 2002: 4-18), am luat în considerare aici alegerile din 2000 și din 2004 ca *puncte de cezură* în evoluția sistemului politic românesc înspre consolidarea democrației, nu pentru că acestea ar fi marcat strict temporal trecerea de la o etapă la alta, ci pentru că au implicat reconfigurarea spațiului politic de o manieră care permite susținerea tezei unui parcurs incremental al tinerei democrații românești.

Desigur, cele două paliere sunt interconectate. Ele nu presupun o dezvoltare paralelă a sistemului politic românesc din perioada de tranziție (una în zona consolidării și alta la nivel instituțional – așa ceva ar fi imposibil) și nici nu trimit la o „schematizare” a acestui proces. Dimpotrivă, această perspectivă își propune să surprindă cu aproximație evoluția României postcomuniste pe coordonatele stabilității democratice. Se poate observa, în acest context, că reducția pe care Schedler o operează în privința înțelegerii procesului de consolidare democratică, pe care îl circumscrie exclusiv semnificațiilor sale negative, de prevenire a colapsului democrației și a eroziunii democratice, se regăsește în cazul sistemului nostru politic, dar acest lucru nu înseamnă că, o dată ce a depășit aceste etape, România se află, din punct de vedere politic, în sfera unei democrații consolidate. Dimpotrivă, acest tip de analiză permite afirmarea ipotezei că sistemul politic românesc trebuie să atingă și celelalte coordonate descrise de Schedler (adică organizarea,

dezvoltarea și fundamentarea democrației) până la deveni o democrație consolidată. Pentru a argumenta însă în favoarea acestei teze, trebuie să luăm în considerare fiecare dintre cele patru etape aflate pe cele două niveluri de analiză a tranziției politice din România postcomunistă. Întrucât nu ne propunem un excurs de istorie recentă, ci o încercare de analiză specifică științei politice, ne vom referi aici numai la punctele de trecere de la o etapă la alta, pentru a marca momentele evolutive importante pe care sistemul nostru politic le-a trecut în drumul său spre consolidarea democrației. Remarcăm, dintru început, faptul că sindromul pluralismului inefficient (etapa 1 instituțională) se suprapune peste perioada în care marea provocare pentru România a fost prevenirea colapsului democrației (etapa I din punctul de vedere al consolidării democratice), în vreme ce sindromul puterii dominante (etapa 2 instituțională) apare în momentul în care sistemul politic românesc a trebuit să facă față eroziunii democratice (etapa II din perspectiva consolidării democratice). În opinia noastră, sub aspectul consolidării democratice, evoluția sistemului politic românesc a fost destul de întârziată temporal. Astfel, credem că România a încheiat provizoriu etapa de prevenire a colapsului democrației o dată cu izolarea principalilor actori anti-sistem democratic din România, adică o dată cu arestarea, în februarie 1999, a liderului minerilor, Miron Cozma. Aici se cuvine, totuși, o paranteză: chiar dacă un alt susținător al viziunii antidemocratice – de această dată instituționalizat politic – și anume Partidul România Mare (PRM), a devenit, în urma alegerilor din 2000, cel de-al doilea partid parlamentar, iar liderul său a intrat în cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale care au avut loc în același an, se poate presupune că asupra acestei forme de politică a survenit între timp un proces de „contagiune democratică” (Baudouin, 1999: 208), care și-a manifestat produsele mai ales în anul electoral 2004 (sunt de reținut aici modificarea de discurs a lui C.V. Tudor, scorul mic obținut, de această dată, de PRM, precum și faptul că partidul și-a surclasat propriul lider la alegerile generale din 28 noiembrie 2004). Un paradox ar putea fi faptul că prevenirea colapsului democrației s-a realizat tocmai prin intermediul „pluripartidismului haotic” (Bocancea, 2002): din punctul de vedere al democratizării și consolidării democratice, existența mai multor partide a împiedicat confiscarea puterii politice de către un singur partid sau de către o singură organizație și, prin aceasta, întoarcerea la autoritarism. Pe de altă parte însă, din perspectiva tranziției instituționale,

sindromul pluralismului inefficient s-a manifestat în aproximativ toate caracteristicile sale: slaba participativitate a cetățenilor în cadrul procesului politic, creșterea clientelismului și a intereselor ascunse ale anumitor grupuri-satelit din jurul partidelor politice, neîncrederea în instituțiile democratice, corupția și lipsa de performanță economică, precum și incoerența politicilor publice. Într-un grad accentuat, sindromul pluralismului inefficient s-a manifestat în România între 1990 și 2000, întrucât în urma alegerilor din 2000 atât viața partidistă, cât și scena politică au cunoscut un anumit nivel de stabilizare. Mai întâi, a fost limitat „pluripartidismul haotic” și a intervenit o oarecare „clarificare doctrinară” (deși, pentru multă vreme, în România au existat două partide social-democrate, membre ale Internaționalei Socialiste, dar care s-au aflat pe poziții diametral opuse din punct de vedere guvernamental), astfel încât în Parlamentul României au ajuns să fie reprezentate numai cinci partide importante: Partidul Social Democrat (PSD), Partidul România Mare (PRM), Partidul Național Liberal (PNL), Partidul Democrat (PD) și Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR). Reconfigurarea vieții partidiste a implicat, așadar, o disciplinare a spațiului politic și sub aspect instituțional. În acest context, în urma izolării factorilor turbulenți la adresa democrației, izolare survenită în 1999, a urmat – și sub justificata presiune internațională – un proces de izolare a elementelor instituționale care se manifestau împotriva toleranței de tip democratic și, prin aceasta, împotriva democrației. Mizând pe o concluzie intermediară, se poate spune că, reușind să prevină colapsul democrației, sistemul politic românesc a fost totuși „bolnav” de pluralism inefficient. În ciuda acestui din urmă fapt, câștigul a fost totuși de partea drumului spre consolidarea democratică. Democrația nu prinsese însă rădăcini pe pământ românesc. Aceasta întrucât – din nou la limită – o altă „boală” a tranziției și-a făcut simțită prezența, și anume sindromul puterii dominante, care s-a manifestat din plin între 2000 și 2004, sub guvernarea PSD: nivelul de contestare publică a scăzut simțitor, atât la nivelul partidelor de opoziție sau al sindicatelor, cât și la cel al mass-media ori al organizațiilor societății civile, în ciuda existenței formelor instituționale ale democrației. Partidul de guvernământ a exhibat tendința de a confisca instituțiile statului, încât s-a ajuns la o identificare nepermisă între disciplina de partid și aceea a funcționarilor publici, ceea ce a redus considerabil șansele formării unei alternative credibile pe parcursul celor patru ani de mandat guvernamental ai acestui partid. Mai mult, justiția nu

a reușit să-și manifeste independența, fapt sesizat și de raportul instituțiilor europene referitor la capitolele de negociere asupra cărora România trebuie să-și îndrepte serios atenția dacă dorește să devină stat membru al Uniunii în 2007. Nu în ultimul rând, partidele de opoziție au clamat existența fraudei electorale în timpul desfășurării scrutinului din 28 noiembrie 2004 pentru alegerile parlamentare și prezidențiale, ceea ce denotă că, în ciuda spectacolului electoral, apariția unor neregularități relevante creează foarte multe suspiciuni cu privire la funcționalitatea sistemului politic democratic. Manifestarea politicii puterii dominante a făcut extrem de dificilă sarcina prevenirii eroziunii democratice. Într-o țară fără tradiție democratică, dar în care premierul anunță public că separația puterilor în stat era valabilă în epoca lui Montesquieu³, nu și astăzi, democrația devine, fără îndoială, vulnerabilă. Căci, atunci când elitele politice se manifestă nedemocratic, este cu atât mai prezent pericolul revenirii la autoritarism. Începând cu 2003 și, mai ales, pe parcursul anului electoral 2004 putem regăsi însă o tendință de revenire a coloraturii democratice a sistemului politic românesc, astfel încât există în prezent tendința de „vindecare” a acestuia de sindromul puterii dominante: puterea guvernamentală este deținută acum de o coaliție formată în jurul Alianței Dreptate și Adevăr (constituită încă dinaintea alegerilor de către Partidul Național Liberal și Partidul Democrat), la care s-au adăugat Uniunea Democrată a Maghiarilor din România și Partidul Umanist Român, ex-satelit al Partidului Social Democrat (alături de care a intrat, de altfel, în competiția electorală, sub umbrela unei Uniuni Naționale care între timp s-a destrămat, PUR transformându-se, la nivelul titulaturii, în Partidul Conservator). Sigur că există încă multe semne de întrebare. Ce se poate spune însă în urma ultimelor alegeri din România este faptul că vindecarea sistemului politic românesc de cea de a doua boală a tranziției de care amintea Carothers a coincis cu o reușită politică în ceea ce privește prevenirea eroziunii democratice, fie și pentru faptul că s-a petrecut o nouă alternanță guvernamentală.

³ Declarație aparținând Primului-Ministru al României din perioada 2000-2004, Adrian Năstase, și redată în cotidianul *România Liberă* din data de 19.02.2002.

3. Responsabilitatea clasei politice

Procesul tranziției este îndeobște înțeles ca o perioadă de transformări ce survin în plan politic, social și economic, de natură să modifice substanțial aliniamentele unei anumite societăți. De la modificarea regimului politic și a structurii instituționale, trecând prin reevaluarea mecanismului economic și până la schimbările care apar în plan social, tranziția are un caracter procesual și implică o serie de reforme, despre care se poate susține că „trebuie să echilibreze schimbările din structura social-economică cu schimbările din instituțiile politice și să le unească în așa fel încât nici una să nu fie afectată” (Huntington, 1999: 298). Ori, instituirea unui astfel de echilibru este apanajul elitelor politice și, prin urmare, al clasei politice. Dacă ne referim, spre exemplu, la societățile est-europene intrate în procesul tranziției o dată cu „cel de-al treilea val al democratizării”, vom observa că inițierea reformelor a fost făcută posibilă, printre altele, și grație evoluției de la un sistem monopartidist la unul pluripartidist, imediat după înlăturarea regimurilor comuniste. Nu este vorba, desigur, despre introducerea unor schimbări imediate, care să fi modificat structural societăți ce, vreme de aproximativ cincizeci de ani, au fost tutelate de sistemul partidului unic. Totuși, opțiunea pentru un sistem al pluralismului politic ne arată că, pentru a avea o clasă politică responsabilă și capabilă să impună astfel de reforme, o societate aflată în tranziție trebuie să dispună de un puternic fond partidist. Aceasta întrucât, fiind direct legate de procesul de recrutare și formare a personalului politic, necesitatea alegerii reprezentanților, a ocupării deci a locurilor de conducere politică (în Parlament, bunăoară) este posibilă doar prin existența partidelor politice, cele care, punându-și resursele – atât simbolice, cât și materiale – în joc, fac posibilă alegerea între candidați, asumându-și responsabilitatea pentru evoluția acestora. Alături de partidele politice, unele nou apărute, altele revendicându-și orientarea și legitimitatea din trecutul interbelic, în societățile est-europene aflate în tranziție spre democrație un rol major în recrutarea și formarea clasei politice l-a deținut și societatea civilă. Activă, în unele societăți, încă înainte de disoluția regimului totalitar (precum în Ungaria, Polonia sau fosta Cehoslovacie), sau aflată într-un stadiu incipient (precum în România sau Bulgaria), societatea civilă s-a implicat activ în procesul de constituire a noii clase politice. Întrucât, în această „nouă” clasă, s-au insinuat segmente importante

ale vechiului regim (cei care fuseseră marginalizați de către conducerile partidelor comuniste, cei aflați în eșaloanele secundare ale conducerii de partid și de stat sau foști ofițeri ai serviciilor secrete), în primul deceniu al tranziției un rol foarte important l-a jucat, în aprecierile făcute la adresa membrilor clasei politice, clivajul „comuniști”- „anticomuniști”. Plasându-se de partea ultimei categorii, societatea civilă și-a asumat rolul de a superviza din punct de vedere moral procesul de recrutare a politicianilor, atunci când nu s-a implicat direct, propunând ea însăși, prin organizațiile sale reprezentative, criterii de evaluare a acestora.

În ciuda multipartidismului și a existenței unui pilon fundamental pentru existența pluralismului democratic (societatea civilă), fie și într-o formă precară, clasa politică a societăților aflate în tranziție poate fi foarte bine caracterizată, cel puțin dacă ne referim la primii ani ai postcomunismului, ca fiind o „nouă nouă clasă”. Conturată într-o perioadă de ambiguitate politică, această clasă politică s-a caracterizat prin ceea ce unii analiști au numit „simbioza dintre putere și capital”, care ar fi făcut posibilă „mutația” ce a afectat elitele puterii. Beneficiind și de sprijinul partidelor politice din care făceau parte, politicienii perioadei de tranziție au fost mai tentați să-și asigure o clientelă politică decât să propună modalități eficiente de atingere a obiectivelor stipulate pe agenda publică în conformitate cu principiul transparenței decizionale. Astfel de orientări nu au rămas fără consecințe: multe reforme au fost întârziate sau chiar blocate, încât drumul spre democrația politică, spre instituirea mecanismelor specifice economiei de piață și spre dezvoltarea unor atașamente sociale față de valorile pluralismului a fost mult îngreunat. Clasa politică a societăților postcomuniste este fără îndoială responsabilă de aceste aspecte, deși problema trebuie discutată nuanțat de la o societate la alta. Dincolo însă de diferențele care apar în evoluția sistemelor politice est-europene, există o moștenire care a fost prezentă în toate aceste societăți la începutul tranziției și care, în mod inevitabil, a influențat și procesul de formare a clasei politice. Este vorba despre moștenirea comunistă. Mai slabă, dar nu lipsită de eficiență, în societățile care s-au opus regimului comunist (chiar dacă încercările de opoziție – cum au fost Revoluția maghiară din 1956 sau cea de la Praga din 1968 – au fost rapid înăbușite), mai puternică acolo unde forța deținută de partidul-stat asupra societății a fost dublată și de cultul personalității dictatorului comunist (precum în România), moștenirea comunistă a viciat considerabil

constituirea clasei politice postcomuniste. Aceasta deoarece societățile aflate în tranziție de la comunism spre democrație au fost obligate să facă față unui proces de inserție în clasa politică a unor indivizi socializați în regimul anterior. „Oferta politică” era, practic, limitată la persoane care, în mod direct sau indirect, au avut de-a face cu regimul comunist: fie aparținuseră nomenclaturii și apoi fuseseră marginalizați, fie făcuseră parte din eșaloanele secunde ale partidelor comuniste, fie erau descendenții unor înalți demnitari comuniști sau foști lucrători în serviciile secrete. Au existat, desigur, și personalități recunoscute pentru opoziția lor fățișă față de regimul comunist. Au apărut, în același timp, și figuri noi, care se evidențiau printr-un puternic discurs anticomunist. Aceștia din urmă au fost, în marea lor parte, intelectuali cu vocație civică, dar care nu s-au putut ulterior transforma – decât cu puține excepții – în politicieni de profesie. Începutul tranziției în societățile postcomuniste a fost așadar marcat de formarea unei clase politice care purta cu sine multe dintre sechelele comunismului. În a doua parte a anilor '90 s-a făcut simțită dorința de reînnoire a clasei politice, însă interesant este faptul că foarte puține partide – de obicei, cele cu vocație democratică – s-au arătat interesate de un astfel de proiect, inițiat tot de organizațiile societății civile.

Din cele discutate până aici, se pot extrage următoarele concluzii intermediare:

- 1) clasa politică din România postcomunistă s-a constituit, dintru început, pe o structură ce conținea foarte multe elemente comune societății comuniste;
- 2) în privința eradicării moștenirii comuniste la nivelul clasei politice, nici societatea civilă *in nuce* și nici electoratul nu au putut impune condiții majore;
- 3) partidele politice înseși, ca organizații ce joacă un rol fundamental în recrutarea și apoi formarea politicienilor, au abdicat de la principiul moral al despărțirii totale de comunism, transferând această problemă în cadrul dezbaterilor inițiate și purtate de intelectualitatea critică;
- 4) în aceste condiții, clasa politică din România postcomunistă a evoluat raportându-se la acele coordonate care-i permiteau să-și asigure un electorat fidel, fiind deci interesată mai mult de a obține voturile populare decât de a iniția reforma profundă a societății românești.

Dacă luăm în considerare aceste concluzii intermediare, putem înțelege, în opinia noastră, foarte multe dintre problemele cu care societatea noastră se confruntă și astăzi, precum cele legate de lipsa de transparență decizională, și ca atare, de instituționalizarea corupției, de independența justiției sau a presei, de lipsa performanței economice, de implicarea unor

interese oculte în exercitarea actului de guvernare și chiar de lipsa încrederii pe care o manifestă cetățenii în structuri și instituții fundamentale pentru o democrație, precum partidele politice ori Parlamentul. Plecând de la startul tranziției cu handicapul moștenirii comuniste, clasa politică românească nu numai că s-a plasat în zona unei inerții contraproductive în ceea ce privește amânarea unor reforme necesare, ci și în aceea a unui retard vizibil la nivelul instituțiilor politice. Așa cum se cunoaște, România postcomunistă a trecut deja „testul dublei alternanțe” la guvernare – invocat de Samuel Huntington pentru ca o societate să poată fi statuată ca democrație – iar această realitate politică permite inferența potrivit căreia, dincolo de diferențele personale, care nu pot fi măsurate, majoritatea partidelor politice și-au recrutat liderii sau personalitățile politice importante într-o manieră asemănătoare.

Cu timpul, necesitatea reconfigurării clasei politice pe coordonatele competenței și profesionalismului, dar și a valorilor morale a devenit tot mai evidentă, iar aici pot fi din nou recunoscute diferențe de la un partid la altul. La nivel general însă, se poate susține că, *având o clasă politică ai cărei membri au fost socializați, în majoritate, în perioada comunistă, sistemul politic românesc a reprodus o serie de practici informale, între care se remarcă aceea a lipsei de transparență decizională*. Așa cum datele empirice prezentate pe parcursul acestui raport o demonstrează, deși există un pachet legislativ și aranjamente instituționale care, sub aspect formal, încurajează prezența transparenței în procesul de luare a deciziilor, la nivelul comunităților locale această necesitate în dezvoltarea democrației locale este adeseori eludată. Există aici, pe de o parte, un dezinteres aparent nejustificat din partea autorităților publice, deci a factorilor de decizie care, inevitabil, sunt membri ai clasei politice, fie că sunt reprezentanți ai legislativelor locale, în calitate de consilieri, fie că sunt primari, și deci reprezentanți ai executivului. Acest dezinteres se repercutează ierarhic, de la nivelul autorităților publice centrale înspre acela al autorităților publice locale. Informal, moștenirea comunistă, deci moștenirea sistemului politic în care, atunci când se luau decizii, nu numai că cetățenii nu le puteau contesta, dar nici nu participau la deliberarea publică a problemelor comunitare, este încă prezentă. Desigur, ea nu reprezintă o problemă exclusivă a clasei politice. Apatici sau pur și simplu pasivi, manifestând aceleași sechele ale dependenței specifice socializării de tip paternalist, cetățenii încurajează astfel de atitudini prin neimplicarea de

care dau dovadă, chiar dacă deciziile luate de autoritățile politice, deci de reprezentanții clasei politice, îi vizează în mod direct. Tratăm această problemă în secțiunea următoare, pentru a prezenta rolul culturii politice în ceea ce privește transparența decizională.

4. Cultură politică și transparență decizională

Problema lipsei de tradiție democratică afectează negativ ideea dezvoltării democratice în direcția transparenței decizionale. Această chestiune devine evidentă în momentul în care suntem interesați de rolul valorilor politice în contextul procesului de democratizare din perioada postcomunistă. După cum apreciază Dahl, „într-o țară în care experiența democratică fie este minimă, fie lipsește în totalitate, procesul [democratizării, n.n.] necesită timp” (Dahl, 2002: 143). Problema anunțată ne duce înspre celălalt concept care intervine în analiza de față, și anume cel de *cultură politică*, care nu poate fi una democratică decât în măsura în care există anumite valori compatibile cu spiritul democrației, care să orienteze atitudinile și comportamentele cetățenilor la un nivel cât mai larg. Plecând de aici, înțelegem cultura politică în sensul unei dimensiuni psihologice a atitudinilor și comportamentelor politice, dintr-o societate dată, întrucât aceasta subsumează o serie largă de convingeri, sentimente și orientări evaluative la care fiecare individ ajunge în urma procesului de socializare. Într-o înțelegere clasică a conceptului, cultura politică a unei societăți influențează atitudinile, credințele și regulile care orientează un anumit sistem politic, toate aceste aspecte fiind determinate prin intermediul relațiilor instituite între experiența istorică a sistemului și cea a membrilor pe care acesta îi include. Definiția clasică a culturii politice datorează foarte mult politologilor Gabriel Almond și Sidney Verba, care o circumscriu unei zone de subiectivitate individuală ce se află la originea acțiunilor politice și care presupune trei tipuri de orientări: cognitive, emoționale și evaluative (Almond, Verba, 1996: 45). În funcție de acestea, cei doi teoreticieni au făcut diferența dintre cultura politică parohială, cultura politică de supunere și cultura politică participativă, întrebându-se cum anume pot fi integrate valorile și comportamentele politice, cele care formează cultura politică a unui anumit individ, în rețeaua generală a culturii politice de la nivelul întregii societăți.

Almond și Verba consideră că acest lucru este posibil grație unui agent operațional, care este *cultura civică* și care reprezintă, de fapt, un tip de cultură mixtă. Aceasta deoarece ea introduce o măsură a echilibrului între cultura politică parohială, cea de supunere și cea participativă, făcând posibilă cooperarea politică și socială dintre diferitele elemente ale unei societăți. Desigur că, dincolo de acest concept operațional cu sens general, în orice societate există subculturi și contraculturi care pot conține fie elemente de parohialism, fie de dependență/supunere, fie de participativitate.

Dacă ne referim la situația din România postcomunistă, considerăm că, dincolo de absența unei tradiții democratice și de influența covârșitoare pe care o mai joacă încă socializarea specifică regimului totalitar comunist, trebuie să avem în vedere și elemente care țin de mult invocatul „specific național”, cum ar fi excepționalismul asumat al elitelor intelectuale, dar și pesimismul/fatalismul istoric manifestat în rândul maselor, mai ales atunci când societatea trece prin situații de criză (Mungiu-Pippidi, 2003: 78-106, 152-173). Aceste ultime aspecte ale culturii politice românești se regăsesc și în perioada postcomunistă, determinând, pe de o parte, inexistența unui sentiment stabil în ceea ce privește identitatea culturală (chestiune mai prezentă poate în prima parte a anilor 1990) și, pe de altă parte, o acută neîncredere în instituții democratice precum partidele politice sau parlamentul. În sens larg însă, cultura politică românească este încă una de dependență, cetățenii manifestând mai curât un *affect de output* atunci când se raportează la instituțiile sistemului politic, iar nu unul de *input*, care ar putea determina creșterea gradului de participativitate civică.

Inițiatorii studiilor de cultură politică, Gabriel Almond și Sidney Verba, sugerau că există o anumită dificultate în încercarea de a construi o cultură civică în țările care, intrate în proces de democratizare, nu se caracterizează prin existența unei tradiții democratice. Această dificultate ar fi redată de cererea extinsă de participativitate ce survine imediat după înlăturarea regimului (fie că vorbim de unul autoritar, fie că este vorba de unul totalitar) din partea unor cetățeni care, înainte de această înlăturare, manifestau o cultură politică parohială sau, în cel mai bun caz, una de dependență (Almond, Verba, 1996: 349-384). Pentru România, provocarea cultural-politică survine, mai întâi, din perspectiva a ceea ce unii teoreticieni au numit intrarea noastră târzie în modernitate (Alexandrescu, 1999), proces care a determinat, în plan politic, dificultatea

înrădăcinării tradiției democratice, cu tot ceea ce aceasta implică: instituții stabile, valori, atitudini și comportamente. Această absență a fost însă „compensată”, o dată cu instaurarea comunismului, de un tip de socializare care, atunci când nu a creat un cetățean pasiv și total „acoperit” de partidul-stat, a dat naștere unor comportamente de tip dublă personalitate: „Persoana vizibilă se conforma la tot ceea ce doreau autoritățile; persoana ascunsă rămânea sceptică sau ostilă” (Rose, Mishler, Haerpfer, 2003: 75). După 1990, pe acest tip de structură socială și instituțională trebuia construită o democrație. A existat, într-adevăr, o confirmare a ipotezei emise de Almond și Verba cu privire la cererea extinsă de participativitate, fie numai dacă ne amintim de „pluripartidismul haotic” al primelor alegeri libere, ceea ce nu permite însă concluzia că a existat o trecere bruscă de la o cultură politică de supunere la o cultură politică democratică. Dimpotrivă, multe dintre secvențele autoritarismului au rămas încapsulate atât în comportamentele cotidiene ale cetățenilor, cât și în atitudinile celor care au format clasa politică postcomunistă. Ipoteza noastră este că dezvoltarea instituțională și cea cultural-politică au avut loc gradual, printr-o metodă a încercărilor și erorilor, într-o manieră incrementală. Aceasta trimite la imaginea unui spațiu politic în care „cetățenii, experții și liderii învață din greșeli, văd ce corecturi trebuie făcute, modifică strategia, și așa mai departe. Dacă e necesar, procedeul este repetat. Deși fiecare pas poate părea dezamăgitor de mic, s-ar putea spune că pași graduali pot produce în timp schimbări profunde, chiar revoluționare. Totuși, aceste schimbări graduale se petrec în mod pașnic și câștigă un suport public atât de larg, încât au tendința de a rezista în timp” (Dahl, 2003: 177-178). Desigur, fiecare țară cunoaște propriul său drum spre democratizare, dar anumite aspecte redată în modelul de mai sus pot fi recunoscute și în cazul României postcomuniste, chiar dacă nu în prima fază a procesului, când nu putem vorbi de existența unei „intenționalități colective” la nivelul clasei politice în ceea ce privește construirea unei realități politice de tip democratic. Dimpotrivă, prima fază a tranziției românești a fost dominată de numeroase neajunsuri, de la faptul că puterea a fost preluată de neocomuniști și până la violențele de stradă de la începutul anilor 1990, care au făcut ca multe țări europene să-și revizuiască opiniile cu privire la șansele instaurării democrației în România. Efecte ale acelui început de drum s-au resimțit până la finalul decadei trecute (mineriada din 1999) și chiar în contextul alegerilor din 2000, când turul al doilea al prezidențialelor a rezervat

surpriza ascensiunii politice a extremismului. La acestea se adaugă, desigur, valorile scăzute relevate de Barometrul de Opinie Publică în ceea ce privește încrederea cetățenilor în instituțiile democratice⁴.

Revenind în zona coordonatei organizării democrației din perspectiva consolidării acesteia, ni se pare important să remarcăm că înrădăcinarea la nivel formal a instituțiilor, procedurilor și practicilor democratice va avea un impact important asupra informalului⁵ care pare, încă, destul de dificil de controlat. Obişnuințele mentale ce orientează comportamente care nu se înscriu într-un tipar democratic și care aduc în prezent ecouri ale socializării de sub regimul comunist nu pot fi brusc asanate, iar realitatea politică și socială a ultimilor 15 ani a dovedit-o. Totuși, organizarea democrației presupune o creștere a performanței instituțiilor democratice (incluzând aici și mecanismele specifice unei economii de piață funcționale), ceea ce poate determina o creștere a importanței valorilor politice democratice în contextul culturii comunitare a societății românești. Acest lucru ar determina, fără îndoială și o extindere a importanței transparenței în procesul de luare a deciziilor atât la nivel central, cât și la nivel local, dublată de o implicare a cetățenilor în cadrul acestui proces, atât prin corecta lor informare, cât și prin garantarea *de facto* a posibilității ca ei să participe, prin recomandări sau în mod direct, la dezbaterile care privesc problemele de interes comunitar. Dacă, *de jure*, sistemul politic românesc beneficiază de un cadru instituțional și legislativ care încurajează transparența

⁴ S-ar putea susține că încrederea redusă pe care cetățenii o manifestă în privința unor instituții care definesc spațiul politic al unei democrații consolidate (precum partidele politice și Parlamentul) reprezintă o constantă în cadrul evoluției sistemului politic românesc în perioada postcomunistă. Astfel, conform ultimelor estimări ale Barometrului de Opinie Publică, realizate la solicitarea Fundației pentru o Societate Deschisă de către The Gallup Organization Romania în octombrie 2004, încrederea pe care românii o manifestă față de instituția legislativă se situează la 18%. În ceea ce privește partidele politice, deși 73% din respondenți afirmă că existența acestora este necesară, 46% susțin că nu există partide care să le reprezinte interesele (Sursa: *Barometrul de Opinie Publică*, octombrie 2004, accesibil pe site-ul Fundației pentru o Societate Deschisă – www.fsd.ro).

⁵ Avertizând asupra provocărilor care survin în contextul consolidării democratice, Guillermo O'Donnell susține că „multora dintre noile poliarhii nu le lipsește instituționalizarea, dar concentrarea asupra organizațiilor foarte formalizate și complexe ne împiedică să vedem o instituție extrem de influentă, informală și, uneori, mascată: clientelismul și, mai general, particularismul”. Vorbind despre clientelism ca instituție informală, autorul se referă la „diferitele tipuri de relații neuniversale, care se întind de la schimburi particulariste ierarhice, clientelism, nepotism, până la favoruri concrete care, în condițiile regulilor formale din pachetul instituțional al poliarhiei ar fi considerate corupte” (O'Donnell, 2002: 99-100).

decizională, ca și posibilitățile „poliarhice” de contestare și de participare, se poate considera că promovarea valorilor politice specifice unei culturi de tip democratic nu ar putea decât să determine noi câștiguri în acest sens. Transformarea cetățeanului orientat pasiv către „ieșirile” din sistemul politic, fără ca el să fie implicat activ și să orienteze acele „intrări” care îl vizează în mod direct devine un imperativ în condițiile în care există riscul reproducerii, pe mai departe, a unei „democrații mimate”. Există deja un bun câștigat, un instrument care să asigure transparența decizională și creșterea tinerei democrații românești, dar atât cetățenii, cât și reprezentanții clasei politice, trebuie să devină conștienți că acesta poate și trebuie să fie pus la lucru. Când ne referim la acest instrument, avem în vedere pachetul legislativ care cumulează Legea 215/23.04.2001 a administrației publice locale, Legea 544/12.10.2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, Legea 52/21.01.2003 privind transparența decizională în administrația publică și Legea 161/19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. Acest pachet legislativ constituie cadrul formal în care democrația poate să crească pe latura transparenței decizionale. Nu întâmplător, această problemă este legată de aceea a corupției, ca element deosebit de coroziv, un fel de nod central al procesului de eroziune democratică de care am amintit mai sus. Într-un sistem predispus la instituționalizarea acestui fenomen, proces vizibil peste tot acolo unde este vorba despre banii publici, lipsa de transparență decizională, camuflată fie în dezinteres al autorităților publice, fie în absența participativității cetățenești poate încuraja realizarea intereselor clientelare în dauna celor publice și, ca atare, poate mări procentajul și așa foarte ridicat al actelor de corupție. De aceea, anumiți specialiști vorbesc despre necesitatea creșterii importanței procesului de „privatizare a serviciilor publice” (Mungiu-Pippidi, Ioniță, 2002: 106-108) Cu alte cuvinte, transparența decizională *de facto* se poate constitui într-un veritabil antidot la eroziunea democratică, un sindrom de care sistemul politic românesc încă nu s-a eliberat pe deplin. Aceasta întrucât există o tranziție politică informală, infinit mai dureroasă și cu atât mai greoaie. Depășirea acesteia implică, așa cum aminteam la început, existența unui parteneriat democratic între guvernanți și guvernați, câtă vreme politicienii și cetățenii sunt fețe ale aceleiași monede democratice. Aceasta revine la a spune că, într-o societate democratică stabilă, cetățeanul

obișnuit ce are cultură civică trebuie să acorde puterea elitelor și să le lase să guverneze. Pe de altă parte, este la fel de adevărat că elitele trebuie să fie responsabile față de cetățean. De aici decurge *stabilitatea democratică*. Dacă este ca elitele să fie responsabile față de cetățeanul obișnuit, acestuia i se cer anumite lucruri: el trebuie să-și exprime punctul de vedere astfel încât elitele să știe ce-și dorește. În plus, el trebuie să fie implicat în politică astfel încât să știe și să-i pese dacă elitele au responsabilitate, și el trebuie să fie influent astfel încât să impună elitelor un comportament responsabil. Așa cum am amintit încă de la începutul părții introductive a acestui raport, există o dublă responsabilitate care poate face posibilă transparența decizională. Și, chiar dacă sistemul politic românesc – fie că vorbim de nivelul general al exercițiului democratic, fie că luăm în calcul jocul democratic la nivel local – nu pare încă pregătit să manifeste această dublă responsabilitate – a politicienilor și a cetățenilor – există suficiente semnale că acest lucru va deveni posibil o dată cu distanțarea istorică de moștenirea regimului comunist.

BIBLIOGRAFIE:

1. Sorin ALEXANDRESCU, **Privind înapoi, modernitatea**, Editura Univers, București, 1999
2. Gabriel ALMOND, Sidney VERBA, **Cultura civică. Atitudini politice și democrație în cinci națiuni**, Editura Du Style, București, 1996
3. Jean BAUDOUIN, **Introducere în sociologia politică**, Editura Amarcord, Timișoara, 1999
4. Cristian BOCANCEA, **Meandrele democrației. Tranziția politică la români**, Editura Polirom, Iași, 2002
5. Thomas CAROTHERS, *Sfârșitul paradigmei tranziției*, în **Revista Română de Științe Politice**, Vol. 2, Nr. 1, aprilie 2002
6. Robert DAHL, **Poliarhiile. Participare și opoziție**, Editura Institutul European, Iași, 2000
7. Robert DAHL, *Dezvoltare și cultură democratică*, în **Revista Română de Științe Politice**, Vol. 2, Nr. 1, aprilie 2002
8. Robert DAHL, **Despre democrație**, Editura Institutul European, Iași, 2003
9. Samuel HUNTINGTON, **The Third Wave. Democratization in the Last Twentieth Century**, Norman, University of Oklahoma Press, 1991
10. Samuel HUNTINGTON, **Ordinea politică a societăților în schimbare**, Editura Polirom, Iași, 1999
11. Alina MUNGIU-PIPPIDI, Sorin IONIȚĂ (coord), **Politici publice. Teorie și practică**, Editura Polirom, Iași, 2002
12. Alina MUNGIU-PIPPIDI, **Politica după comunism. Structură, cultură și psihologie politică**, Editura Humanitas, București, 2002
13. Guillermo O'DONNELL, *Iluzii despre consolidarea democrației*, în **Revista Română de Științe Politice**, Vol. 2, Nr. 1, aprilie 2002
14. Richard ROSE, William MISHLER, Christian HAERPFER, **Democrația și alternativele ei**, Editura Institutul European, Iași, 2003
15. Andreas SCHEDLER, *Ce este consolidarea democratică?*, în **Revista Română de Științe Politice**, Vol. 2, Nr. 1, aprilie 2002
16. Phillippe C. SCHMITTER, Terry LYNN KARL, *Ce este... și ce nu este democrația*, în **Revista Română de Științe Politice**, Vol. 2, Nr. 1, aprilie 2002
17. Dominique SCHNAPPER, Christian BACHELIER, **Ce este cetățenia?**, Editura Polirom, Iași 2001

RAPORT FINAL

Modalitatea de analiză

Luând în considerare aspectele teoretice prezentate anterior și efectuând o evaluare generală asupra cadrului legislativ, administrativ și social, am găsit un model de analiză pe care îl considerăm oportun, eficient și relevant.

Transparența decizională la nivel local constituie un liant necesar pentru stabilirea unor coordonate democratice în relația dintre cetățeni și autorități. Așadar, existența transparenței se identifică la nivel local ca fiind o necesitate, deoarece impactul deciziilor administrative este resimțit în mod direct de către indivizii aparținând comunității.

Conceptul de transparență decizională la nivelul democrației locale permite mai multe paliere de analiză, pornind de la tipul de relații pe care le generează. Vom aborda în continuare o analiză bazată pe patru coordonate:

1. responsabilizare:
 - a. a instituțiilor aflate în slujba cetățeanului:
 - i. a funcționarilor publici și a persoanelor angajate pe bază de contract individual de muncă;
 - ii. a aleșilor locali: primari, viceprimari și consilierii locali;
 - b. a cetățenilor din cadrul comunităților locale;
2. transparența se manifestă unidirecțional dinspre instituție către contribuabil, astfel:
 - a. prin gestionarea fondurilor publice;
 - b. prin luarea deciziilor;
 - c. prin oferirea informațiilor de interes public;
3. colaborare:
 - a. între instituții și alte persoane juridice;
 - b. între instituțiile publice și cetățeni;
 - c. între instituțiile publice și reprezentanții societății civile;
4. profesionalism:
 - a. modul în care sunt redactate documentele oficiale;
 - b. modul în care sunt întocmite documentele.

Identificând palierele de analiză, am elaborat un set de 26 de solicitări adresate primărilor celor două localități care au făcut obiectul cercetării, considerând că

modalitatea în care s-a dat curs cererilor noastre, cât și conținutul răspunsurilor oferite de autorități, ne vor permite să analizăm gradul de transparență decizională la nivel local.

Am structurat cererile noastră după un grafic stabilit pentru cinci săptămâni, pentru a ne încadra în termenele legale de oferire a informațiilor de interes public.

Pentru completarea informațiilor am decis monitorizarea presei scrise în perioada 10 aprilie – 10 iunie 2005. Am luat această decizie pentru a putea evalua modalitățile de promovare a inițiativelor primăriilor și ale consiliilor locale.

Prezenta analiză a fost efectuată respectând legislația românească în vigoare, care implică Legea 544 din 12 octombrie 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 663 din 23 octombrie 2001. De asemenea, activitatea de evaluare a transparenței decizionale la nivel local s-a desfășurat și în temeiul următoarelor legi:

1. Legea numărul 215 din 23 aprilie 2001 privind administrația publică locală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 204 din 23 aprilie 2001.
2. Legea numărul 52 din 21 ianuarie 2003 privind transparența decizională în administrația publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 70 din 3 februarie 2003.
3. Legea numărul 161 din 19 aprilie 2003, privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 279 din 21 aprilie 2003.

Pe baza coordonatelor prezentate anterior, am elaborat raportul privind gradul de transparență decizională în cadrul Primăriilor și Consiliilor Locale din Municipiul Botoșani și Comuna Mitoc, Județul Botoșani.

Raport

În pofida reformei administrative și a propagării ideii că aceasta va rezolva toate problemele din sistemul administrativ românesc, se identifică în această perioadă mari lacune în ceea ce privește adaptarea legislației la nivel local. Pe fondul unei reticente în a oferi informații de interes public, cumulată cu dezinteresul populației în a obține aceste informații, transparența sistemului administrativ local nu este încă pe deplin consolidată.

Pentru a stabili disponibilitatea autorităților publice locale de a furniza aceste informații, am elaborat un număr de cinci cereri, adresate pe parcursul a cinci săptămâni autorităților din Primăria Comunei Mitoc, Județul Botoșani și celor din Municipiul Botoșani. Adresând aceste cereri în numele Asociației CASEBO, organizație ce își desfășoară activitatea în Județul Botoșani, am creat premisele necesare pentru obținerea informațiilor de interes public din partea celor două instituții ale administrației publice locale.

Această metodă eșalonată de obținere a informațiilor (fără a lua în considerare în acest moment conținutul propriu-zis al cererilor formulate și al răspunsurilor primite) verifică respectarea termenelor legale de oferire a informațiilor de interes public. Cererile au fost formulate în conformitate cu alineatele 1 și 2 ale Articolului 7, Capitolul II, secțiunea I din Legea 544/2001, care stipulează că: ***(1) Autoritățile și instituțiile publice au obligația să răspundă în scris la solicitarea informațiilor de interes public în termen de 10 zile sau, după caz, în cel mult 30 de zile de la înregistrarea solicitării, în funcție de dificultatea, complexitatea, volumul lucrărilor documentare și de urgența solicitării. În cazul în care durata necesară pentru identificarea și difuzarea informației solicitate depășește 10 zile, răspunsul va fi comunicat solicitantului în maximum 30 de zile, cu condiția înștiințării acestuia în scris despre acest fapt în termen de 10 zile.***

(2) Refuzul comunicării informațiilor solicitate se motivează și se comunică în termen de 5 zile de la primirea petițiilor.

În tabelul următor vom prezenta datele la care au fost depuse cererile noastre și cele la care am primit răspunsurile din partea celor două primării:

Tabel 1

Săptămâna	Municipiul Botoșani		Comuna Mitoc	
	Depus	Primit	Depus	Primit
1	12 aprilie 2005	28 aprilie 2005	12 aprilie 2005	9 mai 2005
2	22 aprilie 2005	10 mai 2005	18 aprilie 2005	12 mai 2005
3	27 aprilie 2005	6 mai 2005	3 mai 2005	12 mai 2005
4	6 mai 2005	13 mai 2005	6 mai 2005	16 mai 2005
5	13 mai 2005	23 mai 2005	16 mai 2005	30 mai 2005

După cum se poate observa, în cadrul celor două primării monitorizate se respectă termenul maxim legal de oferire a informațiilor de interes public (30 de zile). Am fost informați (telefonic sau direct, dar nu în scris) de posibilitatea depășirii termenului de zece zile, motivația pentru acest fapt fiind volumul mare de informații solicitate. Vom reveni asupra analizei cauzale, în ceea ce privește termenele legale de oferire a informațiilor, în momentul în care vom analiza structura organizatorică a compartimentelor de informare a cetățenilor din cadrul celor două instituții publice.

În prima săptămână am adresat celor două primării următoarea cerere:

Asociația CASEBO din Botoșani solicită, în temeiul legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, următoarele informații:

- 1. Structura organizatorică și atribuțiile departamentelor ce aparțin Primăriei Comunei Mitoc, Județul Botoșani.**
- 2. Lista completă a personalului angajat, structurat pe departamente și salariile brute aferente fiecărui angajat.**
- 3. Lista completă a personalului angajat în cadrul Primăriei, funcția deținută și nivelul de studii.**
- 4. Numele și prenumele persoanelor din conducerea Primăriei și a funcționarului/funcționarilor responsabili cu difuzarea informațiilor publice.**
- 5. Bilanțul contabil, integral, pentru anul 2004.**
- 6. Bugetul local pentru anul 2005, integral, detaliat, atât la secțiunea cheltuieli, cât și la secțiunea investiții.**
- 7. Confirmarea sau infirmarea existenței unui buletin informativ anual care să ofere informațiile de interes public furnizate din oficiu (conform Legii 544/2001, art. 5).**

Justificarea solicitărilor de la punctele 1 și 2 se regăsește în necesitatea cunoașterii de către cetățeni a structurii organizatorice a primăriilor pentru a putea identifica compartimentele cărora trebuie să li se adreseze, în funcție de problema pe care o întâmpină. Structura excesiv de birocratică a sistemului administrativ românesc este o piedică în calea colaborării dintre cetățean și autoritatea locală. Cetățeanul se află, de cele mai multe ori, în imposibilitatea de a identifica „ghișeul” căruia trebuie să i se adreseze pentru a-și soluționa o anumită problemă.

Din alt punct de vedere, angajații primăriilor trebuie să se adapteze schimbărilor instituționale aferente reformelor din administrația publică în vederea integrării în Uniunea Europeană. Astfel, fără a-și cunoaște foarte bine atribuțiile, funcționarul evită asumarea responsabilității în raport cu serviciile oferite. În aceste condiții, compartimentele din cadrul primăriilor se află în imposibilitatea exercitării funcției administrative la standardele prevăzute de legislația în vigoare a României.

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BOTOȘANI

În mod concret, pentru Primăria Municipiului Botoșani, din Organigrama Aparatului Propriu de Specialitate al Consiliului Local Botoșani nu am identificat un compartiment separat pentru oferirea informațiilor de interes public. Din răspunsul formulat de către Primăria Municipiului Botoșani la punctul patru al cererii noastre, rezultă că *persoana desemnată cu atribuții în furnizarea informațiilor de interes public este Sîrbu Marilena, inspector de specialitate în cadrul Centrului de Informații pentru Cetățeni*. Continuând demersul nostru pentru identificarea tuturor persoanelor ce intră în componența *Centrului de Informații pentru Cetățeni* (lucru solicitat explicit în cadrul cererii noastre) am apelat la studierea grilei de personal a Primăriei. Astfel, am constatat existența a două persoane *angajate cu contract individual de muncă* și a trei funcționari publici, în ale căror atribuțiuni intră, pe lângă oferirea informațiilor către cetățeni, și elaborarea listelor electorale. Doar în acest moment am identificat faptul că *Centrul de Informații pentru Cetățeni, liste electorale* se află în cadrul *Serviciului Administrație locală, juridic–contencios*. Revenind la organigrama Primăriei Botoșani, se poate observa că acest serviciu se află în subordinea directă a secretarului primăriei. Analizând răspunsul oficial la cererea noastră, am observat că pe acesta nu se regăsește semnătura *persoanei desemnate cu atribuții în furnizarea informațiilor de interes public*. În condițiile încercării de descentralizare a administrației publice locale este de neînțeles faptul că această persoană nu își asumă responsabilitatea pentru un act emis de compartimentul pentru care este recomandată ca fiind responsabilă. În aceeași ordine de idei, este de înțeles de ce secretarul primăriei semnează acest act (deoarece este superior ierarhic *Serviciului Administrație locală, juridic – contencios*).

Revenim asupra analizei timpilor de răspuns și soluționare a cererilor adresate, făcând precizarea că în Primăria Botoșani există cinci persoane desemnate a se ocupa cu oferirea informațiilor de interes public. În aceste condiții, nu se poate considera că volumul de informații cerute ar crea multe probleme în ceea ce privește durata necesară pentru respectarea termenelor legale de oferire a răspunsurilor. Precizăm, în acest context, că majoritatea informațiilor solicitate nu necesitau o amplă elaborare, ci o sintetizare coerentă și obiectivă a informațiilor aflate deja în arhiva Primăriei.

Punctul trei din cererea noastră solicita lista completă a personalului angajat în cadrul Primăriei. Aparatul propriu de specialitate cuprinde 68 de persoane cu studii superioare, 9 cu studii superioare de scurtă durată și 51 cu studii medii. Facem precizarea că în cadrul *Centrului de Informații pentru Cetățeni* există trei persoane cu studii superioare și două cu studii medii. Așa cum am afirmat și mai sus, ineficiența serviciului de informare a cetățenilor nu este justificată nici măcar prin prisma faptului că în acest serviciu activează numai trei persoane absolvente de studii superioare.

Făcând referire la calitatea serviciilor oferite, putem menționa faptul că există o anumită neglijență în redactarea actelor emise de către *Centrul de Informații pentru Cetățeni*. Pentru a argumenta acest lucru, facem referire la necorelarea datelor cu privire la numărul angajaților din Primărie (în tabelele nominale, ale funcționarilor publici și ale persoanelor angajate cu contract individual de muncă, ce conțin nivelul de studii și quantumul salariilor, am numărat 128 de persoane, dar lista oficială se termină cu înregistrarea 135).

În ceea ce privește cheltuirea banilor publici, am solicitat atât bugetul local pentru anul 2005, cât și bilanțul contabil pentru anul 2004. Considerăm că atitudinea autorităților față de cheltuirea banilor contribuabililor reprezintă un factor decisiv pentru stabilirea gradului de transparență. Cetățenii trebuie să cunoască modul în care sunt gestionate și cheltuite fondurile publice datorită faptului că aceștia contribuie direct la crearea fondurilor de la bugetul local (prin taxe, impozite și contribuții).

Precizăm că nu vom analiza din punct de vedere contabil informațiile oferite, acest lucru nefiind relevant pentru obiectivele proiectului nostru.

Cu toate acestea, cererea noastră prevede la punctul 5: *Bilanțul contabil, integral, pentru anul 2004*. Din partea Primăriei Botoșani am primit doar următoarele informații: *Contul de execuție a bugetului local 31.12.2004* pe componentele *Venituri și Cheltuieli*. Consultând pagina de Internet a Ministerului de Finanțe al României am constatat că răspunsul primit este menționat ca anexă în cadrul *Situației Financiare*. Conform formularelor standard ce sunt incluse în Situația Financiară, Bilanțul reprezintă un formular distinct de Contul de execuție a bugetului. Așadar, răspunsul nu a fost conform cu cererea, fără a se face specificația necesară din partea Primăriei. Acest lucru contravine legii 544/2001, Capitolul III, articolul 21, aliniatul 1: *Refuzul explicit sau tacit*

al angajatului desemnat al unei autorități ori instituții publice pentru aplicarea prevederilor prezentei legi constituie abatere și atrage răspunderea disciplinară a celui vinovat.

Catalogăm gestul de a ni se oferi alt răspuns decât cel solicitat, fără nici o altă mențiune, drept un refuz tacit de a ni se oferi informația cu privire la Bilanțul contabil, integral, pentru anul 2004.

Primăria Municipiului Botoșani ne-a furnizat Bugetul Local pentru anul 2005. Este lesne de observat lejeritatea în ceea ce privește oferirea unei prognoze financiare (buget) în comparație cu situațiile financiare (bilanț contabil), care certifică administrarea efectivă a banilor publici.

La punctul 7 din cadrul cererii noastre s-a confirmat existența *unui buletin informativ, publicat și actualizat anual, în conformitate cu prevederile Legii nr. 544/2001, art. 5, alin. (2), care conține informațiile prevăzute la aliniatul (1).* Vom reveni ulterior pentru analiza conținutului Buletinului Informativ Anual.

PRIMĂRIA COMUNEI MITOC

În legea 544/2001, Capitolul II, Secțiunea I, articolul 3, este specificat următorul aspect: *Asigurarea de către autoritățile și instituțiile publice a accesului la informațiile de interes public se face din oficiu sau la cerere, prin intermediul compartimentului pentru relații publice sau al persoanei desemnate în acest scop.* În cazul Primăriei Mitoc, datorită numărului mic de angajați nu există un compartiment special pentru oferirea informațiilor de interes public, de acest lucru fiind responsabil secretarul Primăriei. În această situație, oferirea informațiilor poate genera probleme în ceea ce privește termenul legal de oferire a informațiilor de interes public. Spre deosebire de cazul Primăriei Botoșani, unde există resursele umane necesare pentru oferirea acestui serviciu, în cazul unei primării mici (7 angajați) din care doar o singură persoană are și responsabilitatea de a oferi cetățenilor informații de interes public, sunt foarte greu de respectat termenele prevăzute de lege.

Precizăm faptul că răspunsul la cerere este semnat de către persoana desemnată pentru oferirea informațiilor de interes public (secretarul Primăriei) .

În cadrul Primăriei Mitoc există o singură persoană ce a absolvit studii superioare, în persoana primarului comunei, restul de șapte funcționari publici poziționându-se la un nivel mediu al studiilor.

În ceea ce privește solicitarea noastră referitoare la *Bilanțul contabil pentru anul 2004*, Primăria Mitoc nu a oferit un răspuns exact. Cu toate acestea, ne-au fost puse la dispoziție toate componentele *Situației Financiare anuale*, a căror analiză, chiar dacă implică un volum mai mare de timp, stabilește coordonatele Bilanțului contabil.

Bugetul pentru anul 2005 este prezentat integral.

În cadrul Primăriei Mitoc nu există Buletin Informativ Anual. Conform Legii 544/2001, Capitolul I, Secțiunea I, articolul 5, aliniatul 2, *Autoritățile și instituțiile publice au obligația să publice și să actualizeze anual un buletin informativ care va cuprinde informațiile prevăzute la alin. (1).*

CONCLUZII

Ambele primării au răspuns solicitărilor noastre, însă maniera în care au făcut-o a fost diferită. Dacă în cazul Primăriei Mitoc am observat o mai mare transparență în ceea ce privește gestionarea fondurilor publice, în cazul Primăriei Botoșani există o oarecare reticență în oferirea acestor informații.

Există, de asemenea, diferențe în ceea ce privește profesionalismul persoanelor care oferă informațiile de interes public. Contrar expectanțelor noastre, o primărie care nu are un departament distinct pentru informarea cetățenilor reușește să ofere răspunsuri structurate adecvat solicitărilor noastre (precizăm faptul că volumul de informații oferit de către Primăria Mitoc a fost mult mai mare decât cel oferit de către Primăria Botoșani).

Existența Buletinului Informativ Anual este oportună pentru radiografierea modului în care cetățenii înțeleg să se implice direct în luarea sau contestarea deciziilor la nivel local.

În cea de a doua săptămână am adresat celor două primării următoarea cerere:

Asociația CASEBO din Botoșani solicită, în temeiul legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, următoarele informații:

- 1. Numărul de cereri primite, din partea cetățenilor, în perioada 01 iulie 2004 – 10 aprilie 2005, pentru furnizarea informațiilor de interes public.**
- 2. Cuantumul diurnelor, a cheltuielilor de transport, cazare și masă pentru deplasările în interes de serviciu ale consilierilor locali, primarului și viceprimarilor, în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005. Vă rugăm să ne oferiți informațiile cuprinzând și: durata, locul și scopul vizitei, persoanele participante și sumele alocate individual pentru fiecare membru al delegației.**
- 3. Lista completă a contractelor privind achiziționarea de bunuri și/sau servicii din bugetul public specificând următoarele: valoarea contractelor, furnizorii, perioadele contractate și denumirea serviciilor și/sau bunurilor.**
- 4. Lista declarațiilor de avere ale consilierilor locali, primarului, viceprimarilor și data la care au fost depuse și publicate. De asemenea, va rugăm să specificați și modalitatea în care au fost publicate aceste declarații de avere.**

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BOTOȘANI

Așa cum aminteam în introducerea acestui capitol, existența Legii 544/2001 nu certifică implicarea cetățenilor în procesul de luare sau contestare a deciziilor la nivel local. Această afirmație este susținută și de numărul mic de solicitări pentru oferirea de informații de interes public din partea cetățenilor Municipiului Botoșani. În perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005, conform statisticilor oferite de către primărie, au fost adresate patru solicitări pentru oferirea de informații de interes public la nivel local, pe suport de hârtie.

Pentru a putea analiza felul în care aleșii locali cheltuie în mod direct banii contribuabililor, am solicitat informațiile solicitate la punctul doi. Astfel, răspunsul la solicitarea noastră de a ni se oferi *cuantumul diurnelor, a cheltuielilor de transport,*

cazare și masă pentru deplasările în interes de serviciu ale consilierilor locali, primarului și viceprimarilor, în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005, a fost următorul:

- pentru Cătălin Flutur (primar):

- OD 149/02.08.2004
- OD 245/01.09.2004
- OD 184/04.10.2004
- OD 287/13.10.2004
- OD 287/13.10.2004
- RC 294/20.10.2004
- OD 220/02.12.2004
- OD 250/10.02.2005
- OD 250/10.02.2005
- OD 7252/18.03.2005

- pentru Florin Ghiorghiță (viceprimar):

- RC 208/26.07.2004
- RC 251/07.09.2004
- RC 349/14.12.2004
- RC 49/09.02.2005

- pentru Remulus Eram (viceprimar):

- RC 265/31.09.2004
- RC 334/29.11.2004
- RC 59/04.02.2005

Fără a putea înțelege legătura dintre solicitarea noastră și răspunsul dat, nu putem decât să concluzionăm că aleșii locali nu sunt dispuși să ofere informații de natură financiară în ceea ce privește propriile deplasări în interes de serviciu.

Lipsa de profesionalism în oferirea răspunsului este susținută și de carențele observate în delimitarea timpului, scopului și locului unde s-au efectuat deplasările.

Conform informațiilor furnizate ca răspuns la punctul trei, în perioada 1 ianuarie 2005 – 10 aprilie 2005 au fost efectuate șase achiziții de produse/bunuri și trei achiziții de servicii. Modalitățile prin care au fost făcute achizițiile sunt: o licitație deschisă pentru suma de 2,5 mld lei, o selecție de oferte pentru suma de 42,982 mil. lei și șapte cereri de

ofertă cu valori între 113,050 mil. lei și 950 mil. lei. Așa cum se poate observa, primăria ne-a oferit și modalitatea de selecția a contractelor privind achiziționarea de bunuri și/sau servicii, deși noi nu solicitasem acest lucru.

Prin punctul patru al cererii noastre am solicitat declarațiile de avere ale aleșilor locali. Nu ni s-a oferit nici un răspuns la această solicitare. Identificăm acest lucru ca fiind un factor important în estimarea gradului de transparență pe care îl îndeplinesc cei aleși să exercite funcții publice.

PRIMĂRIA COMUNEI MITOC

Expectanțele noastre au fost confirmate prin răspunsul primit la primul punct al solicitării: *la punctul 1 din cerere nu avem cazuri sau solicitări*. Dreptul la libera informare este asigurat, probabil, de către autorități, doar în manieră verbală, dar acest lucru este greu de cuantificat și prognozat în condițiile în care legea nu prevede realizarea unor evidențe privitoare la aceste solicitări.

Spre deosebire de percepția Primăriei Botoșani asupra punctului doi al cererii noastre, în cazul comunei Mitoc am obținut o evidență clară privind cuantumul deplasărilor, în interes de serviciu, ale primarului și viceprimarului. În perioada 1 iulie 2004 – 18 aprilie 2005, primarul comunei Mitoc a avut un număr de 74 de deplasări în interes de serviciu, iar viceprimarul a avut 10 deplasări. Sumele alocate acestor deplasări sunt cuprinse între 210.000 lei și 1.147.500 lei.

Primăria Mitoc a avut șase contracte de achiziții publice cu valori cuprinse între 95 mil. lei și 400 mil. lei. Nu ni s-a furnizat modalitatea de contractare. Cu toate acestea, ca o dovadă a veridicității datelor furnizate, ne-au fost oferite copii după contractele de achiziții publice.

Informațiile referitoare la declarațiile de avere nu au fost furnizate în termenul legal de 30 de zile de la data depunerii cererii. Cu toate acestea, în data de 30 mai 2005, am primit din partea Primăriei Mitoc declarațiile de avere din partea tuturor consilierilor locali, a primarului și a viceprimarului.

CONCLUZII

Se păstrează în continuare aceeași direcție diferită între cele două localități în ceea ce privește percepția asupra asigurării transparenței decizionale.

Primăria Municipiului Botoșani este deficitară în continuare la capitolul „informații cu privire la gestionarea banilor publici”, furnizând date incomplete și neadecvate cererilor noastre. Este de apreciat modul responsabil de asumare a administrării banilor publici sesizat în cadrul Primăriei Mitoc.

O administrație publică locală asupra căreia să nu planeze suspiciuni legate de iresponsabilitate și corupție are nevoie de transparență pentru justificarea cheltuirii banilor publici și de transparență în ceea ce privește declararea averii personale.

În cea de a treia săptămână am adresat celor două primării următoarea cerere:

Asociația CASEBO din Botoșani solicită, în temeiul legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, următoarele informații:

- 1. Modalitatea de selecție și atribuire a fiecărui contract ce a avut ca obiect concesionarea serviciilor publice sau a spațiilor aflate în patrimoniul Primăriei, în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005. Vă rugăm specificați valoarea și durata acestor contracte.**
- 2. Modalitatea de selecție și atribuire a fiecărui contract pentru achiziționarea de bunuri și/sau servicii din fonduri publice, în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005. Vă rugăm specificați valoarea și durata acestor contracte.**
- 3. Lista completă a întrunirilor membrilor Consiliului Local și participarea acestora în cadrul Comisiilor de Specialitate, în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005. Vă rugăm să detaliați prezența consilierilor în cadrul Comisiilor, precizând următoarele: comisia la care se face referire, data exactă a întrunirilor, durata acestora și lista completă a participanților pentru fiecare întrunire în parte.**
- 4. Numărul de proiecte de Hotărâri de Consiliu Local propuse în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005.**
- 5. Textul integral al Hotărârilor de Consiliu Local aprobate în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005.**

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BOTOȘANI

Primăria Municipiului Botoșani ne-a oferit informația conform căreia este în curs procedura de concesionare, prin licitație publică deschisă, a Serviciului de iluminat public. În cadrul aceluiași punct am obținut *situația privind contractele de închiriere pentru activitatea de administrare a spațiilor comerciale*: 10 spații au fost atribuite prin licitație publică și un spațiu prin Hotărârea de Consiliu Local numărul 59 din 28.02.2005. De asemenea, au fost concesionate prin Hotărârile de Consiliu Local 884 și 215 din 2004

5 spații alocate cabinetelor medicilor de familie. Menționăm că la acest punct am primit răspunsuri conforme cu cererile noastre.

Ca o completare a unei solicitări anterioare am formulat punctul 2 al prezentei cereri. În perioada 1 iulie 2004 – 31 decembrie 2004, Primăria Botoșani a semnat trei contracte de achiziții de bunuri/produse prin procedura de studiere a ofertelor cerute, pentru valori cuprinse între 306 mil. lei și 650 mil. lei.

În ceea ce privește achizițiile de servicii pentru aceeași perioadă, au fost încheiate 36 de contracte de 149 mil. lei și 18.266788 mld. lei, pe baza a 5 cereri de ofertă, a 2 negocieri și a 29 de licitații deschise. Și de această dată informațiile oferite au fost conforme cu cererile adresate.

Răspunsul Primăriei Botoșani relativ la punctele 3 și 5 a fost următorul: *Informațiile solicitate cu privire la întrunirile membrilor Consiliului Local și participarea acestora în cadrul Comisiilor de Specialitate în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005, precum și furnizarea integrală a conținutului Hotărârilor de Consiliu Local aprobate în perioada menționată anterior includ un volum mare de documente aferente. Conform Legii 544/2004 art. 5, alin. 4 lit. B, acestea pot fi consultate la sediul instituției noastre la o dată pe care o vom stabili de comun acord.*

Chiar dacă răspunsul Primăriei nu contravine normelor impuse de lege, considerăm că informațiile solicitate la punctul 3 nu implică un volum mare de informații.

Singurele informații primite cu privire la activitatea Consiliului Local au fost numărul de Hotărâri de Consiliu Local propuse (236) și titlurile proiectelor de hotărâre. Analizând aceste hotărâri am observat următoarele: în această perioadă au avut loc 12 Ședințe de Consiliu Local și s-au adoptat un număr de 232 de Hotărâri de Consiliu Local. Din totalul acestor hotărâri, doar 19 au avut un alt inițiator decât primarul municipiului. Este discutabilă activitatea consilierilor locali, atâta timp cât aceștia se implică în procesul legislativ doar prin exercitarea dreptului de vot asupra Hotărârilor de Consiliu Local.

PRIMĂRIA COMUNEI MITOC

În ceea ce privește concesionarea de spații sau servicii publice, Primăria Mitoc nu ne-a furnizat nici o informație, deoarece solicitările noastre nu au corespondent în situația actuală a comunei.

Răspunsul la punctul 2 a fost furnizat încă din săptămâna anterioară acestei cereri.

Am primit graficul întrunirilor consilierilor locali în comisiile de specialitate în perioada 1 iulie 2004 – 10 aprilie 2005. Astfel, Comisia Economică și cea de Administrație au avut câte șapte întruniri, iar cea de Învățământ, sănătate și cultură a avut opt întruniri. Primăria Mitoc nu ne-a oferit numărul de proiecte de hotărâri, dar ne-a pus la dispoziție textul integral al celor 34 de Hotărâri de Consiliu Local adoptate. Analizând conținutul acestora am constatat că: primarul a inițiat un număr de 14 hotărâri, reprezentanții Comisiilor de Specialitate 14 hotărâri, iar 6 hotărâri au fost adoptate la sugestia Consiliului Local.

După cum se poate observa, primarul a avut inițiativă pentru mai puțin de jumătate din numărul total al Hotărârilor de Consiliu Local.

CONCLUZII

Apreciem faptul că Primăria Botoșani respectă legislația în vigoare, organizând un număr mare de licitații deschise pentru atribuirea spațiilor comerciale și pentru achiziționarea de servicii. Acest lucru conferă credibilitate și contribuie la susținerea transparenței decizionale la nivel local.

Deoarece Primăria Botoșani nu ne-a oferit nici măcar numărul întrunirilor Comisiilor de Specialitate, nu putem face nici o considerație asupra activității consilierilor în cadrul acestora. Totuși, numărul mic de proiecte inițiate de consilieri generează întrebări cu privire la activitatea acestora. Pe de altă parte, faptul că în cadrul Comunei Mitoc consilierii locali au avut majoritatea inițiativelor legislative denotă un grad mai ridicat de responsabilizare a aleșilor locali față de funcția publică pentru care au fost mandatați de cetățeni.

În cea de a patra săptămână am adresat celor două primării următoarea cerere:

Asociația CASEBO din Botoșani solicită, în temeiul legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, următoarele informații:

- 1. Lista completă cu documentele de interes public pe care Primăria este obligată să le ofere din oficiu și/sau la cerere. Vă rugăm să specificați denumirea fiecărui document și o scurtă descriere a ceea ce conține fiecare.**
- 2. Numărul total al recomandărilor primite din partea cetățenilor, în perioada 1 iulie 2004 – 30 aprilie 2005, pentru realizarea de Hotărâri de Consiliu Local. Vă rugăm să specificați, totodată, și numărul total al recomandărilor incluse în proiectele de acte normative și în conținutul deciziilor luate. De asemenea, vă rugăm să ne specificați, pentru fiecare recomandare ce nu a fost acceptată/introdusă în conținutul actelor normative și/sau deciziilor luate, motivul declarat pentru respingerea acestora.**
- 3. Numărul total de cereri de participare la ședințele Consiliului Local, în perioada 1 iulie 2004 – 30 aprilie 2005. Vă rugăm să specificați, detaliat și structurat, pentru ședințele de Consiliu Local la care au participat și alți cetățeni (în afară de consilierii locali), următoarele: data ședinței, numărul cetățenilor ce au asistat la ședință, numărul cetățenilor cărora li s-a refuzat accesul și motivația refuzului.**
- 4. Modalitatea de publicare și promovare a buletinului informativ anual ce include informațiile de interes public furnizate din oficiu (conform Legii 544/2001, art. 5). Precizați data și locul unde a fost publicat. Vă rugăm să ne oferiți textul integral al buletinului informativ publicat pentru anul 2004.**
- 5. Numărul licitațiilor pentru proiecte, cu finanțare externă nerambursabilă, la care Primăria a participat cu solicitări de finanțare. Vă rugăm să specificați detaliat și structurat, pentru perioada 1 iulie 2004 – 30 aprilie 2005, următoarele date: titlul proiectului trimis către finanțatori, domeniul pe care l-a vizat, data la care a fost înregistrat ca participant la licitație, denumirea finanțatorului, scopul proiectului și suma solicitată. De asemenea, specificați, pentru fiecare caz în parte, starea actuală a cererilor de finanțare (aprobat/neaprobat).**

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BOTOȘANI

Prima solicitare din cadrul acestei cereri a vizat modul în care înțeleg și percep autoritățile locale conceptul de transparență decizională la nivel local. În acest sens, am solicitat lista cuprinzând documentele de interes public oferite din oficiu sau la cerere. Modalitatea de răspuns aleasă de către Primăria Municipiului Botoșani are un caracter oarecum restrictiv, dar respectă prevederile Legii 544 din 2001. Cu toate acestea, în această situație este de dorit un răspuns clar, pe puncte, care să evidențieze exact informațiile pe care Primăria le poate oferi. Doar astfel cetățenii vor putea beneficia de o informare clară și concretă.

În încercarea noastră de a identifica modul în care autoritățile locale percep colaborarea cu societatea civilă am solicitat informațiile precizate la punctul doi al prezentei cereri. Răspunsul primit a confirmat oarecum expectanțele noastre. În perioada 1 iulie 2004 – 30 aprilie 2005, în cadrul Primăriei Botoșani s-a înregistrat o singură propunere cu valoare de recomandare privind un proiect de act normativ. Acest lucru denotă un grad extrem de redus în sensul participării și implicării cetățenilor în procesul de luare și contestare a deciziilor.

În completarea imaginii pe care am încercat să o identificăm în ceea ce privește colaborarea dintre cetățeni și primăriile celor două localități am solicitat date statistice cu privire la numărul total de cereri primite din partea cetățenilor pentru a li se permite accesul la ședințele Consiliului Local. Răspunsul evaziv al Primăriei Municipiului Botoșani nu ne permite însă să folosim această informație ca variabilă de analiză în ceea ce privește gradul de implicare a cetățenilor în procesul de luare și contestare a deciziilor autorităților locale.

La punctul patru al cererii noastre am revenit asupra unei solicitări anterioare ce făcea referire la buletinul informativ anual, care include informații cu privire la modul în care a fost aplicată legea 544 din 2001 ce către autoritatea publică. De această dată am primit un răspuns justificat de textul buletinului informativ anual, însă nu am reușit să obținem data la care a fost publicat acesta în Monitorul Oficial al României. Raportul anual de evaluare asupra aplicării legii 544 din 2001 conține următoarele informații cu referire strictă la conținutul raportului prevăzut de articolul 27 din Normele Metodologice

aprobate prin Hotărârea Guvernului numărul 123 din 2002: în anul 2004 au fost adresate Primăriei 6 solicitări de informații de interes public la nivel local, pe suport de hârtie. Două dintre ele au fost adresate de persoane fizice și patru de către persoane juridice. Solicitățile au vizat gestionarea banilor publici și modul de îndeplinire a atribuțiilor instituției publice. În aceeași perioadă *s-au înregistrat două reclamații administrative la adresa instituției, din care una a fost rezolvată favorabil și una a fost respinsă. De asemenea s-a înregistrat o plîngere în instanță care a fost respinsă.*

În finalul acestei cereri am solicitat informații cu privire la atragerea de fonduri externe în cadrul comunității locale prin intermediul compartimentului specializat al Primăriei. Nu putem vorbi de transparență în ceea ce privește gestionarea și cheltuirea banilor publici atît timp cît nu facem referire și la modalitățile alternative de atragere de fonduri. Referitor la acest punct, Primăria a oferit informațiile solicitate pe care însă nu le vom analiza din punctul de vedere al eficienței compartimentului specializat.

PRIMĂRIA COMUNEI MITOC

Percepția Primăriei Mitoc asupra informațiilor de interes public, așa cum reiese din răspunsul oferit la punctul 1 al cererii noastre, este una generală, nerestrictivă. Cu toate acestea, așa cum am afirmat și mai sus, este de preferat oferirea unui răspuns clar la o astfel de întrebare ce vizează actele interne ale autorității publice. Cetățeanului trebuie să i se ofere posibilitatea de a fi clar informat pentru a fi capabil să își formeze o imagine clară și transparentă asupra sistemului administrației publice.

Pentru toate celelalte solicitări (punctele 2 – 5) am primit următorul răspuns: *nu avem cazuri sau solicitări*. Implicarea cetățenilor acestei comune în procesul de luare și contestare a deciziilor autorităților publice locale este practic nulă.

CONCLUZII

Comunicarea în ceea ce privește colaborarea dintre cetățeni și instituțiile publice monitorizate este mai mult decît deficitară și acest fapt este rezultatul mai multor factori. Am identificat cu această ocazie o lipsă de responsabilizare, atît a cetățenilor celor două localități, cît și a autorităților locale, în sensul unui interes scăzut în ceea ce privește promovarea deciziilor și a dreptului de participare la procesul de luare a deciziilor.

În cea de a cincea săptămână am adresat celor două primării următoarea cerere:

Asociația CASEBO din Botoșani solicită, în temeiul legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, următoarele informații:

- 1. O prezentare succintă a programelor și strategiilor proprii referitoare la îmbunătățirea relației cu cetățenii și atragerea acestora în propunerea și conceperea proiectelor de Hotărâri de Consiliu Local.**
- 2. Numărul dezbaterilor publice organizate pe marginea proiectelor de acte normative în perioada 1 iulie 2004 – 28 aprilie 2005.**
- 3. Situația cazurilor în care autoritatea publică a fost acționată în justiție pentru nerespectarea prevederilor legii transparenței, pentru perioada 1 iulie 2004 – 28 aprilie 2005.**
- 4. Evaluarea proprie a parteneriatului cu cetățenii și asociațiile legal constituite ale acestora, pentru anul 2004.**
- 5. Numărul ședințelor de Consiliu Local care nu au fost publice și motivația restricționării accesului, pentru perioada 1 iulie 2004 – 28 aprilie 2005.**

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BOTOȘANI

Primăria Botoșani ne-a pus la dispoziție, în urma solicitării noastre de la primul punct al acestei cereri, lista procedurilor aplicate pentru îmbunătățirea relațiilor cu cetățenii și atragerea acestora în propunerea și conceperea proiectelor de Hotărâri de Consiliu Local. Astfel, autoritățile locale au luat următoarele decizii menite să stimuleze o relație eficientă între Primărie și cetățeni:

1. Înființarea unor Grupuri Consultative Cetățenești cu scopul realizării, împreună cu locuitorii orașului, a unor proiecte de interes local;
2. Aducerea la cunoștința populației a actelor normative, prin publicarea pe site-ul propriu, prin afișarea la sediul instituției și prin difuzarea acestora în mass-media locale;
3. Consultarea populației prin organizarea de dezbateri publice;
4. Înființarea unui Punct de Informare Publică pentru cetățeni;

5. Adoptarea Hotărârii de Consiliu Local nr. 29 din 26 februarie 2004 privind stabilirea procedurii și a modalităților de aducere la cunoștință publică a hotărârilor și dispozițiilor cu caracter normativ ale autorităților administrației publice locale ale Municipiului Botoșani, precum și a proiectelor de acte administrative.

Apreciem măsurile luate de către Primărie în vederea respectării legislației privind transparența decizională la nivel local, dar nu suntem convinși de eficiența acestora. Această afirmație este susținută de numărul mic de sugestii venite din partea cetățenilor în privința soluțiilor pentru diversele probleme cu care se confruntă municipalitatea.

Primăria Botoșani ne-a informat, ca răspuns la cea de-a doua solicitare a noastră, că au fost organizate două dezbateri publice, ce au avut ca temă de discuție următoarele proiecte de acte normative: Rectificarea bugetului local al Municipiului Botoșani pe anul 2004 și Regulamentul de organizare și funcționare al serviciului public de salubritate al Municipiului Botoșani. S-a făcut mențiunea că cele două dezbateri publice au fost organizate la cererea unor asociații legal constituite, dar nu s-a precizat numele acestora.

Referitor la situațiile în care autoritatea publică a fost acționată în justiție pentru nerespectarea prevederilor legii transparenței am primit următorul răspuns: *Nu au existat acțiuni în justiție contra autorității publice pentru nerespectarea prevederilor legale privind Legea 52/2003.* În condițiile prezentului răspuns, precizăm că Legea 52 din 2003 nu este singura lege ce reglementează asigurarea transparenței decizionale, ea fiind completată de Legea nr. 544 din 12 octombrie 2001. Autoritățile locale apreciază ca fiind semnificativă implicarea asociațiilor oamenilor de afaceri, a organizațiilor nonguvernamentale și a societății civile în general în procesul de elaborare a actelor normative și în luarea deciziilor, prin solicitarea proiectelor, participarea la ședințe publice și trimiterea de recomandări.

De asemenea, Primăria Botoșani ne-a informat că toate ședințele Consiliului Local au fost publice, iar accesul cetățenilor nu a fost limitat decât de numărul locurilor disponibile în sala de ședințe. Totuși au avut întâietate asociațiile legal constituite, al căror obiectiv declarat a fost relaționat în mod direct cu subiectul ședinței publice.

PRIMĂRIA COMUNEI MITOC

Primăria Mitoc nu ne-a pus la dispoziție o prezentare succintă a programelor și strategiilor proprii referitoare la îmbunătățirea relației cu cetățenii. Adoptarea unor măsuri de stimulare a cetățenilor în vederea implicării acestora în procesul decizional reprezintă un factor esențial și oferă un plus de transparență autorităților publice. Fără a cunoaște metodele pe care le aplică Primăria Mitoc, nu putem analiza această problemă.

Pe de altă parte, autoritățile locale au consultat populația interesată de deciziile ce au incidență directă asupra comunității de trei ori în cadrul unor dezbateri publice organizate pe baza proiectelor de hotărâri emise de Consiliul Local, cu referire la: bugetul local, organizarea pășunatului în anul 2005 și organizarea serviciului de pază comunală.

Am fost informați că Primăria Mitoc nu a fost activată în justiție pentru nerespectarea legii transparenței decizionale.

Primăria Mitoc consideră ca fiind deficitară colaborarea cu membrii societății civile, în primul rând datorită lipsei de asociații legal constituite.

De asemenea, am putut constata, în urma răspunsului primit la ultima noastră solicitare, că toate ședințele de Consiliu Local au fost publice, neexistând aşadar nici un fel de restricții.

CONCLUZII

După cum se poate constata, această ultimă cerere a avut ca scop general observarea modului în care cele două primării aleg să colaboreze cu cetățenii și în același timp, modul în care cetățenii decid să beneficieze de unele drepturi inerente oricărei guvernări democratice.

Este evident faptul că Primăria Botoșani dispune de mai multe mijloace de informare și colaborare cu cetățenii, iar acest lucru corespunde expectanțelor noastre, deoarece beneficiază de numeroase căi de diseminare a informațiilor, ce nu pot fi regăsite în mediul rural.

CONCLUZII

PROBLEME ALE INSTITUȚIONALIZĂRII MECANISMELOR DEMOCRATICE LA NIVEL LOCAL

Așa cum am încercat să subliniem pe parcursul întregului raport, există în continuare numeroase deficiențe în funcționarea administrației publice locale din perspectiva asigurării transparenței decizionale. Desigur, analiza redată în prezentul raport asumă o premisă anunțată încă din partea introductivă: anume, aceea că sistemul de referință la care raportăm practicile necesare democrației la nivel local este dat de aranjamentele instituționale proprii țărilor europene. Considerăm că este o abordare corectă, mai ales în contextul în care reforma administrației publice locale și pachetul legislativ privind transparența decizională au reprezentat puncte importante pe agenda procesului de integrare a României în Uniunea Europeană, proces anunțat a se încheia oficial o dată cu 1 ianuarie 2007. Trebuie precizat că această abordare conține, subsecvent, o altă ipoteză importantă. Este vorba despre statutul sistemului politic românesc, în ansamblul său, din punctul de vedere al democrației. La 15 ani de la începerea tranziției politice, România nu este încă o democrație consolidată, ci se află, cel mult, într-o fază de *organizare a democrației*. Putem susține așadar că această situație se repercutează inevitabil și asupra situației democrației „in micro”, adică la nivelul comunităților locale și al instituțiilor care asigură luarea deciziilor politice în cadrul acestora. Nu mai puțin, dificultățile inerente procesului de democratizare au o influență directă și asupra imaginarului colectiv, a valorilor cultural-politice, atitudinilor și comportamentelor pe care le împărtășesc, deopotrivă, cetățenii și decidenții politici. Toate acestea determină persistența unor disfuncții care sunt prezente inclusiv în zona administrației publice locale.

Cercetarea noastră a plecat de la asumția că, în ciuda cristalizării unui cadru formal care poate asigura funcționarea democrației locale și, implicit, a transparenței decizionale – este vorba despre pachetul legislativ ce include Legea Nr. 215/23.04.2001, Legea Nr. 544/12.10.2001 și Legea Nr. 52/21.01.2003 – există o veritabilă „rețea” informală care reușește să mențină o stare inerțială în planul elaborării politicilor publice și al implicării cetățenilor în luarea deciziilor care privesc interesul comunitar. Subliniem,

în acest context, că raportul nostru nu este o radiografie a acestei „rețele” informale. Dimpotrivă, prezentul raport se mărginește să constate modul în care, comparativ, este asigurat procesul transparenței decizionale în două instituții publice (primării), una din mediul urban și alta din mediul rural. Cu toate acestea, există suficiente studii care atestă importanța contextului informal în amânarea reformelor democratice, inclusiv în ceea ce privește administrația publică locală. Acest context informal este constituit din subordonarea autorităților publice față de factorul politic, de gestionarea ierarhică pe verticală a problemelor relative la interesul comunitar (eludându-se raportarea la cetățeni, pe orizontală, a celor aflați în poziții de decizie și evitându-se, astfel, responsabilitatea față de comunitatea în numele căreia se iau aceste decizii), de interpretarea cadrului legislativ în funcție de interese clientelare sau personale, de neprofesionalismul și adeseori lipsa competențelor tehnice necesare funcționarilor publici, de corupția existentă încă în sistemul administrativ românesc. La acestea se adaugă, desigur, și obstacolele relevate de cultura politică non-participativă a cetățenilor, de netransparența practică deliberat în instituțiile publice, de lipsa informatizării existente în cadrul acestora (cu deosebire în mediul rural) sau pur și simplu de imposibilitatea financiară de a pune în aplicare prevederile pachetului legislativ specificat mai sus.

Avem de-a face, indubitabil, cu imaginea unei societăți încă insuficient organizate sub aspect democratic. S-ar putea chiar susține că pachetul legislativ existent în România în domeniul transparenței decizionale se află, din punct de vedere temporal, cu mult înaintea condițiilor care ar putea face posibilă aplicarea întocmai a acestor prevederi normative. De aceea, constatările noastre trimit la o idee mult vehiculată în spațiul românesc, potrivit căreia, deși avem majoritatea formelor necesare instaurării unei veritabile societăți democratice, atât la nivel „macro”, cât și la nivel „micro”, „aclimatizarea” acestora pe fondul cultural-politic autohton este încă un proces foarte dificil de realizat.

Nu este vorba aici, neapărat, despre asertarea unei viziuni fataliste sub aspect istorico-politic. Dimpotrivă, datele prezentate în acest raport atestă existența unor pași importanți în direcția transparenței decizionale, și este foarte probabil că o cercetare realizată la nivel național ar sublinia această situație. Trebuie ținut cont însă, având în vedere gradul redus de interes al cetățenilor față de deciziile luate la nivel local – relevant

fiind, în acest sens, numărul foarte redus de cereri pentru acces la informațiile de interes public primite de Primăria Municipiului Botoșani într-o perioadă determinată și inexistența acestora în cazul Primăriei Comunei Mitoc – că acești pași sunt făcuți sub impactul obligativității legale, iar nu dintr-un impuls profesional pe care funcționarii publici din cele două instituții care au făcut obiectul cercetării l-ar avea în mod benevol. În cele ce urmează, vom structura concluziile noastre generale despre cercetarea efectuată în privința democrației prin transparență decizională la nivelul Primăriei Municipiului Botoșani și a Primăriei Comunei Mitoc în funcție de patru indicatori-probleme, pe care i-am luat de altfel în calcul și atunci când am realizat prezentarea datelor cercetării pe parcursul întregului raport. Este vorba despre problema *responsabilității*, problema *transparenței*, problema *colaborării* și problema *profesionalismului*. În final, vom încerca să conturăm câteva sugestii pentru îmbunătățirea gradului de transparență decizională în procesul de *decision-making*, în ideea că autoritățile administrației publice locale din România își vor însuși, în cele din urmă, principiile unei bune practici democratice.

1. Problema responsabilității

În contextul cercetării noastre, am înțeles *problema responsabilității* în directă legătură cu aceea a transparenței decizionale necesare în actul de guvernare exercitat la nivel local. Am considerat, astfel, ca ipoteză de lucru, ideea că asumarea responsabilității este valabilă, într-o comunitate organizată în conformitate cu principiile democratice, atât pentru autoritățile publice cât și pentru cetățeni. Fie că sunt oameni politici, fie că sunt funcționari publici, decidenții sunt responsabili în fața cetățenilor care formează comunitatea, acest principiu fiind valabil atât la nivelul societății globale, cât și la cel al societății locale. Acest lucru este necesar întrucât funcționarii publici trebuie, potrivit cadrului legal care le reglementează activitatea, să servească interesele contribuabililor, iar politicienii sunt mandatați de către cetățeni să le reprezinte interesele. Pe de altă parte, se impune observația că, într-un context democratic, responsabilitatea nu este univocă. Dimpotrivă, cetățeanul orientat democratic trebuie să fie participativ și deci responsabil, la rândul său, față de interesul comunității căreia îi este integrat. Din punct de vedere

formal, cadrul legislativ românesc prevede indicatori de control pentru responsabilizarea reprezentanților autorităților administrației publice locale prin raportare la cetățeni. La o interpretare atentă, observăm că același cadru legislativ își propune să încurajeze asumarea responsabilității de tip democratic de către cetățeni, prin oferirea posibilităților de implicare a acestora în procesul decizional și în cel de control a activității desfășurate în interes public de către autorități. Problema este însă următoarea: dacă, așa cum este și firesc, pentru reprezentanții autorităților publice există contrângeri legale în ceea ce privește exercițiul de responsabilitate (în sensul că sunt obligați, prin lege, să asigure transparența procesului decizional și accesul cetățenilor la informațiile de interes public), asupra cetățenilor nu se poate exercita nici o constrângere legală (întrucât aceștia nu pot fi obligați să se intereseze de deciziile luate de autorități cu privire la problemele de interes comunitar și nici nu pot fi constrânși legal să controleze transparența deciziilor emise de la autoritățile publice locale). De aici decurg, credem, cel puțin două obstacole majore în ceea ce privește asumarea responsabilității. În primul rând, dezinteresul cetățenilor acutizează deresponsabilizarea reprezentanților autorităților publice și, în plus, permit dispariția responsabilității, atunci când aceasta există. În al doilea rând, se poate întâmpla ca situațiile în care autorităților le sunt solicitate informații de interes public să fie tratate de către acestea ca „situații de excepție” și nu în sensul unor cazuri de normalitate. Efectul este că prevederile legale în acest sens sunt banalizate, justificările pentru refuzul de a face publice anumite informații – atunci când acestea există – sunt inventate, iar uneori nu se oferă, efectiv, nici un răspuns.

Așa cum am semnalat în cadrul raportului, astfel de situații s-au regăsit în ambele cazuri cercetate, chiar dacă ele au avut o frecvență mai mare la nivelul Primăriei Municipiului Botoșani. În mod particular, acest lucru ni se pare cu atât mai paradoxal cu cât, spre deosebire de Primăria Comunei Mitoc, care are numai 7 angajați, din care unul singur cu studii superioare (în persoana primarului) și în organigrama căreia nu se regăsește nici un serviciu care să asigure relația cu cetățenii, Primăria Municipiului Botoșani deține un *Centru de Informații pentru Cetățeni* cu personal angajat pentru a asigura comunicarea publică. Mai mult decât atât, Primăria Municipiului Botoșani a refuzat cu ostentație, încălcând prevederile Legii Nr. 544/2001, să furnizeze informații referitoare la chestiuni privind numărul și cuantumul financiar al deplasărilor efectuate de

către conducerea instituției, ca și declarațiile de avere ale primarului, viceprimarilor și consilierilor locali. Există aici, desigur, două tipuri de deresponsabilizare, pe care le putem considera strâns conectate între ele. Pe de o parte, avem de-a face cu lipsa de responsabilitate a celor care ocupă funcții politice pe care le exercită în virtutea mandatului delegat, prin vot, de către cetățeni (este vorba de primar și viceprimar). Pe de altă parte, trebuie subliniată și lipsa de responsabilitate a funcționarilor publici care au formulat răspunsurile la cererile noastre, și care au evitat deliberat (întrucât cererile înaintate au fost explicite) să ofere astfel de informații. Singura explicație pe care o găsim, în cazul acestora din urmă, este că funcționarii publici în cauză se consideră responsabili mai curând față de șeful ierarhic (primar sau viceprimar) decât față de comunitatea în serviciul căreia se presupune că ar trebui să se afle. Nu întâmplător, așa cum am stipulat deja în raport, toate răspunsurile oferite de Primăria Municipiului Botoșani sunt semnate de către primar, deși acest lucru nu intră în atribuția sa, din moment ce există o persoană desemnată în mod special pentru a asigura răspunsurile la solicitările cetățenilor. Astfel de disfuncții pe care le-am sesizat pe parcursul cercetării noastre întăresc argumentul „situațiilor de excepție”. Concluzia este că, în cazul Primăriei Municipiului Botoșani, problema responsabilității publice este percepută ca o „situație de excepție” la care, atunci când ea apare, „trebuie” să se găsească un răspuns pentru că există o lege în acest sens. Dar nici măcar existența acestei legi nu constituie, în cazuri particulare (de exemplu, atunci când s-a solicitat cuantumul deplasărilor conducerii Primăriei, care s-au realizat din bani publici), un motiv suficient pentru ca un răspuns corect să fie formulat. Într-o măsură destul de mare, argumentul „situației de excepție” este justificat, dacă avem în vedere că, în perioada supusă monitorizării, Primăria Municipiului Botoșani a primit numai 4 solicitări din partea cetățenilor pentru accesul la informațiile de interes public. *Ca atare, putem considera că responsabilitatea redusă a decidenților (fie aceștia oameni politici sau funcționari publici) este direct influențată de responsabilitatea redusă a cetățenilor, care se manifestă pasiv în raport cu problemele de interes comunitar. Această proporționalitate directă între lipsa de responsabilitate a cetățenilor și lipsa de responsabilitate a autorităților publice constituie, așa cum vom vedea în secțiunea următoare, una dintre cauzele majore și pentru gradul redus de transparență decizională.*

În ceea ce privește Primăria Comunei Mitoc, am putut constata că, în pofida disfuncțiilor tehnice existente (inexistența unui serviciu specializat pentru oferirea informațiilor solicitate, inexistența informatizării, numărul redus al angajaților), majoritatea solicitărilor au primit un răspuns clar structurat. Desigur, trebuie specificat și faptul că natura problemelor cu care se confruntă Primăria Comunei Mitoc este, sub aspectul complexității, cu mult mai redusă față de aceea a problemelor care sunt gestionate la nivelul Primăriei Municipiului Botoșani. Dincolo de această precizare însă, se poate admite că a existat un grad mai ridicat de responsabilitate din partea autorităților publice din Mitoc. Și aici apare un paradox: observăm o prezență a responsabilității într-o instituție față de care, pe perioadă monitorizată, nu a existat *nici o solicitare* de acces la informațiile de ordin public din partea cetățenilor. Supoziția noastră se îndreaptă spre ideea că ceea ce i-a determinat pe reprezentanții Primăriei Comunei Mitoc să dea curs cererilor noastre într-un mod cu mult mai clar decât modul în care au făcut-o autoritățile de la Primăria Municipiului Botoșani a fost constrângerea legală. Astfel, am obținut informații privind cuantumul financiar și numărul deplasărilor conducerii instituției, numărul și modul în care s-au realizat achizițiile publice, precum și – cu o oarecare întârziere – declarațiile de avere ale consilierilor locali, primarului și viceprimarilor. Toate acestea vin să demonstreze că, dacă acceptăm supoziția enunțată mai sus, în cazul Primăriei Comunei Mitoc putem constata o aplicare neașteptată a pachetului legislativ pe care cercetarea noastră s-a fundamentat.

Ceea ce putem sublinia, în finalul acestei secțiuni, este că, atunci când trebuie să își asume responsabilitatea față de publicul comunitar, autoritățile receptează această situație ca pe una „de excepție”. Uneori însă, cadrul legal, formal, nu constituie un motiv suficient, ci doar necesar, pentru ca autoritățile să dea curs solicitărilor cetățenilor, așa cum s-a putut observa în cazul Primăriei Municipiului Botoșani. Pe de altă parte, ceea ce s-a întâmplat în cazul Primăriei Comunei Mitoc, deși este de apreciat la modul pozitiv, nu constituie totuși, în opinia noastră, o ieșire din logica „situației de excepție”, cel puțin până când o eventuală nouă cercetare nu va constata atributul continuității în ceea ce privește asumarea responsabilității față de cetățeni. E foarte probabil ca, până la momentul proiectului desfășurat, Primăria Comunei Mitoc să nu se fi confruntat niciodată cu astfel de solicitări și, tocmai de aceea, nu putem statua că, în viitor, nu vor apărea

disfuncții de genul celor constatate la Botoșani. Cu toate acestea, expectanțele noastre în ceea ce privește respectarea cadrului legal mai curând în mediul urban decât în mediul rural au fost, după această experiență practică în ceea ce privește raporturile cu autoritățile publice din Botoșani și Mitoc, reconsiderate.

2. Problema transparenței

Lipsa de responsabilitate publică determină adoptarea instrumentului netransparenței în luarea deciziilor referitoare la interesul comunitar. Într-un sistem democratic în care sectorul public este în continuare superior ca pondere celui privat, așa cum este cel din România, lipsa de transparență se constituie într-o cauză fundamentală a fenomenului corupției. Iată de ce considerăm că transparența reprezintă un alt indicator-problemă în evaluarea modului de instituire a democrației la nivelul comunităților locale.

În contextul prezentului proiect, am observat că, în general, reprezentanții autorităților urmăresc să expună public numai acele date care nu afectează interesele instituției în care activează, ale șefilor ierarhici ori chiar ale lor personale. Astfel, legea este interpretată după propria înțelegere a acestora, încât, chiar atunci când există solicitări din partea cetățenilor, răspunsurile oferite de autorități sunt fie evazive, fie strict încadrate în limita legii. Aceste aspecte reprezintă, în planul practicii administrative a relației dintre autorități și cetățeni, un real obstacol de comunicare, întrucât cetățeanul nu cunoaște litera legii și, mai mult decât atât, există posibilitatea inducerii unei anumite stări de confuzie care periclitează accesul transparent la datele care privesc interesul comunitar. Pe de o parte, acestea se datorează lipsei de profesionalism a funcționarilor publici, chestiune pe care o vom trata în secțiunea finală a concluziilor de mai jos. Pe de altă parte, trebuie luată în considerare și lipsa de cunoștințe specifică cetățenilor cu un grad redus de educație, dar care, în virtutea problemelor cu care se confruntă, sunt nevoiți să acceseze anumite informații care le sunt absolut necesare în demersurile lor. Nu în ultimul rând, avem de-a face, în opinia noastră, și cu o problemă de cultură politică, în sensul că, grație tradiției unui serviciu public etatist și centralizat, care funcționează încă de la apariția statului român, percepția cetățeanului asupra autorităților publice este una

care înclină balanța mai curând în favoarea pasivității – atunci când nu este vorba, de-a dreptul, de obediență – decât în favoarea participativității. Nu există, decât în foarte puține cazuri, o autopercepție la nivelul cetățeanului obișnuit care să-l facă pe acesta încrezător în faptul că, în relația cu autoritățile publice, el este cel care trebuie respectat (în sensul de obligativitate a funcționarului public de a-i livra serviciile cerute), și nu invers. Iată cel puțin trei motive care ne pot ajuta în interpretarea rezultatelor cercetării efectuate la nivelul Primăriei Municipiului Botoșani și la nivelul Primăriei Comunei Mitoc.

Deși în cadrul legal este prevăzut faptul că funcționarii publici sunt obligați să îndrume cetățenii pentru ca aceștia să poată obține toate informațiile de care au nevoie, la nivelul departamentului specializat de comunicare cu cetățenii din cadrul Primăriei Municipiului Botoșani se manifestă din plin ceea ce am putea numi „sindromul organic”. Acesta sugerează că administrația publică funcționează asemenea unui organism care devine anomic în momentul în care deciziile nu sunt luate de un factor fundamental, înțeles drept „creier” al sistemului. Nu putem interpreta într-o altă manieră faptul că pe fiecare dintre răspunsurile la solicitările noastre se află semnătura primarului Municipiului Botoșani, în condițiile în care instituția dispune, așa cum am amintit deja, de un serviciu specializat. O astfel de manifestare înseamnă atât faptul că se induce o deresponsabilizare a funcționarilor publici, cât și faptul că autoritatea publică este direct dependentă de autoritatea politică. Nu mai puțin, o astfel de situație relevă o lipsă a transparenței decizionale, cu atât mai mult cu cât, în context, este vorba de eludarea răspunsurilor ori de incompletitudinea lor în chestiuni care privesc gestionarea banilor publici, folosirea acestora în deplasările conducerii Primăriei în interes de serviciu, luarea deciziilor în ședințele Consiliului Local. Dacă în ceea ce privește cheltuirea banilor pentru investițiile de interes public atât Primăria Municipiului Botoșani, cât și Primăria Comunei Mitoc au dovedit transparență, diferențele au intervenit în privința sumelor alocate pentru deplasări (cuantumul diurnelor, a cheltuielilor de transport, cazare și masă pentru deplasările în interes de serviciu ale consilierilor locali, primarului și viceprimarilor, pe o perioadă determinată, care în cazul Primăriei Municipiului Botoșani nici măcar nu au fost specificate) și a modului în care se iau deciziile în ședințele Consiliului Local. Astfel, Primăria Municipiului Botoșani a eludat furnizarea acelor

informații referitoare la gestionarea banilor publici în acele cazuri care ar fi putut determina identificarea persoanelor care au gestionat acești bani. Totodată, aceeași instituție a invocat textul de lege (Legea 544/2004, art. 5, alin. 4 lit. b), care susține că, în cazul unui volum mare de informații solicitate, acestea pot fi consultate la sediul instituției, la o dată stabilită de comun acord, atunci când am solicitat textele integrale ale Hotărârilor de Consiliu Local. Ceea ce am primit, în schimb, a fost numărul hotărârilor luate în Consiliul Local și titlurile acestora. Astfel am putut observa că, din totalul celor 232 de Hotărâri de Consiliu Local adoptate, numai 19 au avut un alt inițiator decât primarul Municipiului Botoșani, ceea ce induce suficiente semne de întrebare asupra activității consilierilor locali și, implicit, asupra responsabilității acestora în raport cu cetățenii care i-au votat. Totodată, considerăm că este vorba aici de o lipsă de transparență, câtă vreme nu ni s-a pus la dispoziție informația privind numărul de întruniri ale consilierilor locali în cadrul Comisiilor de Specialitate și al ședințelor de Consiliu Local, fapt ce poate fi interpretat ca o tendință de „acoperire” a unei eventuale inactivități a acestora.

Pe de altă parte, la același tip de cerere, Primăria Comunei Mitoc a răspuns din nou diferit. Dacă avem în vedere solicitarea de a ne fi furnizate textele integrale ale Hotărârilor de Consiliu Local, trebuie să reiterăm ideea că nu putem compara complexitatea actului administrativ în cazul unei primării de municipiu și al unei primării de comună. Cu toate acestea, remarcăm promptitudinea cu care Primăria Comunei Mitoc a oferit textul integral al Hotărârilor pentru perioada specificată. Legat direct de problema relației existente între responsabilitate și transparență, subliniată mai sus, putem susține aici și observația că, în cazul activității din cadrul Consiliului Local, consilierii din Mitoc sunt mult mai activi în ceea ce privește hotărârile legislative, majoritatea acestora fiind inițiativele lor, iar nu ale primarului comunei. Specificăm din nou că textele integrale ale HCL erau necesare pentru verificarea informațiilor privind activitatea bugetară, dar și activitatea consilierilor. Încă o dată, în baza cercetării noastre, a reieșit că principiile democrației locale sunt mai consolidate în cazul activității instituțional-administrative a Primăriei Mitoc decât în cazul instituției omoloage din Botoșani.

Este necesar să subliniem că situațiile expuse aici în ceea ce privește atât problema responsabilității, cât și aceea a transparenței nu pot fi decontextualizate. Este

foarte probabil că astfel de obstacole în calea instaurării democrației la nivel local pot fi regăsite și în alte locații ale spațiului românesc. Ceea ce ne-a interesat a fost să identificăm care sunt aceste obstacole, căror cauze se datorează acestea și cum anume ar putea fi surmontate.

3. Problema colaborării

Colaborarea dintre instituțiile statului, în general, și cetățeni nu are o tradiție a eficienței în contextul sistemului politic românesc. Pe model francez, administrația publică din România a fost gândită într-un mod centralizat, iar rolul care i-a fost conferit a fost acela de a ordona relațiile dintre cetățeni, și nu de a consulta cetățeanul în privința chestiunilor de interes public. În tradiția cultural-politică a societății românești, cetățeanul a fost perceput mai curând în sens juridic decât în sens politic. Cu alte cuvinte, cetățeanul este un individ născut în limitele unui stat care trebuie să-l asiste (să-i asigure condițiile necesare existenței), iar nu un individ care trebuie implicat în procesul luării deciziilor, care poate participa la procesul de creare sau de contestare a acestora. Deceniile de comunism au solidificat această percepție, după cum au reușit să consolideze poziția etatizată a instituțiilor administrației publice. Privită la nivel formal, în relația dintre instituțiile administrative și cetățeni există un „no man's land”, o ruptură care afectează funciar ideea de colaborare. Procesul de democratizare survenit în ultimii 15 ani a reușit să amelioreze această ruptură, dar, așa cum ne-a convins și cercetarea întreprinsă la nivelul celor două instituții publice avute ca obiectiv, nu a reușit să elimine acest hiatus.

Ca atare, putem afirma că sintagma „parteneriatului public-privat” rămâne, în cele mai multe cazuri, doar una de vocabular, doar o sintagmă care nu își regăsește semnificații în practica administrativă. Desigur, privatizarea economiei românești, chiar dificilă cum e, a permis crearea unui cadru relațional pentru realizarea unor parteneriate între instituțiile administrației publice și anumite firme private, generatoare de servicii de interes comunitar. Acest lucru este observabil însă mai ales în mediul urban, după cum redau datele comparative conținute de prezentul raport. Astfel, se poate observa că Primăria Municipiului Botoșani este avantajată, din acest punct de vedere, prin

comparație cu Primăria Comunei Mitoc. Pe de altă parte, în ceea ce privește relația dintre cele două instituții și asociațiile societății civile sau cetățeni, aceasta este destul de ineficientă, dacă ne raportăm la modul în care ar trebui să funcționeze o astfel de relație într-un veritabil context democratic. Ea se limitează, de regulă, la organizarea unor evenimente culturale sau sportive, la colaborarea în cadrul unor proiecte, dar de foarte multe ori nu depășește astfel de limite. Trebuie luată în calcul, desigur, și problema dezvoltării insuficiente a societății civile în România. De regulă, cele mai importante organizații sunt concentrate în capitală, iar mediul rural se află încă într-o „zonă neagră” din acest punct de vedere. Cât despre colaborarea cu cetățenii, datele raportului arată clar că aceasta nu este una strict instituțională, ci mai curând una personalizată. Este acesta un lucru care se datorează, încă o dată, culturii politice de dependență, fiind o tendință sesizată și în cazul altor țări care, o dată ieșite din regimuri totalitare sau autoritare, au intrat în proces de democratizare. Ca și în cazul sudului Italiei amintit în cercetările politologului Robert Putnam, există o tendință accentuată a dezvoltării unei relații clientelare între cetățean și autoritățile publice, atunci când acest contact se realizează, încât cetățeanul expune la nivelul reprezentanților instituțiilor publice problemele sale personale, iar nu problemele comunitare. Problema este că funcționarii publici și politicienii par să încurajeze acest lucru deopotrivă, fie că aceste probleme țin de aspecte precum plata întreținerii, găsirea unui loc de muncă, ajutoarele sociale sau facilitarea accesului la o locuință cu chirie la stat. În relația sa cu autoritățile publice, cetățeanul nu abordează, de regulă, probleme comunitare, decât dacă acele probleme îl privesc la modul strict personal. Această problemă este accentuată de lipsa mediului asociativ necesar dezvoltării societății civile, mai ales în mediul rural.

4. Problema profesionalismului

Reforma administrației publice pe model european a fost un proces mereu anunțat de autoritățile guvernamentale și, în parte, realizat, dar tot la nivel formal. Acest fapt este valabil atât la nivelul structurii instituționale, cât și la cel al infrastructurii tehnice. Ceea ce am observat pe parcursul cercetării noastre indică, mai ales, lipsa profesionalismului

funcționarilor publici care asigură interfața dintre instituțiile administrației publice și cetățeni, dar și absența unui suport tehnologic care să faciliteze dezvoltarea transparenței decizionale și a accesului cetățenilor la informațiile de interes public. Avem în vedere, spre exemplu, modul în care s-a dat curs solicitărilor noastre, din analiza căruia putem decela neprofesionalismul redactării documentelor oficiale, chestiunile relevante fiind legate, în acest context, de o multitudine de factori, de la greșelile de tehnoredactare și până la termenele livrării informațiilor solicitate.

Putem lua în calcul, aici – dacă ne referim la situația de la Primăria Municipiului Botoșani – absența unor competențe care țin de educația specializată în domeniul administrației publice (deși nu deținem date care să ateste ce specializări au funcționarii publici care activează la *Centrul de Informare pentru Cetățeni* din cadrul instituției amintite), dar și autosuficiența care ține de cultura instituțională pe care o moștenește corpul funcționarilor de stat din perioada comunistă. În pofida faptului că deține un serviciu specializat în cadrul căruia lucrează trei funcționari cu studii superioare, Primăria Municipiului Botoșani denotă o anumită lipsă de neprofesionalism în ceea ce privește comunicarea extrainstituțională, deși există suportul tehnologic care ar trebui să faciliteze acest proces.

Prin comparație, referitor la situația de la Primăria Comunei Mitoc, se poate susține că, în pofida decalajului observabil în privința tehnologiei (nu există infrastructură informatizată pentru facilitarea stocării datelor și a transmiterii lor către cetățeni), a inexistenței unui birou specializat pe problema comunicării cu cetățenii și a lipsei unor cadre specializate care să pună în aplicare acest proces (așa cum am amintit deja, activitatea care asigură accesul cetățenilor la informațiile de interes public revine secretarului Primăriei), reprezentanții acestei instituții au reușit să ne pună la dispoziție majoritatea informațiilor solicitate, comparabil mai multe sub aspect cantitativ decât în cazul Primăriei Municipiului Botoșani. Considerăm că profesionalizarea personalului din instituțiile administrației publice locale, mai ales a celui care trebuie să asigure relația directă cu cetățenii, reprezintă o prioritate pentru democratizarea structurilor instituționale ale statului și pentru garantarea transparenței decizionale, a responsabilității și, implicit, a cooperării dintre aparatul administrativ și comunitatea locală. Aceasta

întrucât numai o structură profesionistă poate genera o reală reformă în planul instituțiilor administrative.

Am putut observa, pe parcursul acestui raport, că procesul de democratizare al unei societăți se poate analiza atât la nivelul instituțional (existența pluralismului, a parlamentului, a unei opoziții recunoscută ca fiind legitimă, a alternanței la guvernare), cât și la nivelul modului în care funcționarii publici percep sistemul administrativ din interiorul acestuia, dar și din perspectiva relațiilor pe care ei le au cu cetățenii. Această idee este fundamentată de supoziția că regimul politic reprezintă un ansamblu de elemente de ordin ideologic, instituțional și sociologic care concură la guvernarea unei societăți. Desigur, problema funcționării instituționale trebuie corelată cu aceea a relațiilor dintre reprezentanții instituțiilor și cetățeni, întrucât altfel există riscul unei democratizări artificiale. Tocmai în acest sens, instituțiile administrației publice locale primesc un sens revelator al democrației extinse la nivelul întregii societăți. În plus, modul în care se structurează relațiile administrației publice cu cetățenii este dependent de anumite tipare mentale, astfel încât putem spune că disfuncțiile pe care le-am sesizat, la nivelul instituțiilor locale, analizând răspunsurile primite din partea celor două instituții avute în obiectiv, dau seamă de existența unui anumit tip de organizare și a unei culturi politice specifice.

Raportul de cercetare ne arată că, în analiza gradului de transparență decizională la nivelul instituțiilor administrației publice locale, putem folosi cel puțin două niveluri de analiză:

1. Pe un prim nivel, *organizațional*, putem spune că tendințele rezultate fac posibilă aplicarea unui model în cadrul căruia apare distincția dintre *organizații sistemice* și *organizații organice*. Analiza la nivel organizațional se află într-o relație directă cu o convingere: aceea că relațiile dintre oameni trebuie guvernate de o ordine rațională. Deși acest model este aplicabil mai curând companiilor economice, considerăm că el este util și în ce privește modul de funcționare al instituțiilor, în măsura în care și instituțiile, la rândul lor, se fundamentează pe ideea de ordine rațională. În cazul organizațiilor sistemice există de regulă credința că fiecare element al organizației funcționează în conformitate cu anumite principii logice foarte strict definite. În acest

context, se consideră că asigurarea eficienței unei astfel de organizații depinde în mod direct de adecvarea funcțiilor sale la scopul propus. Cu alte cuvinte, relațiile dintre oameni sunt determinate în primul rând de funcțiile pe care aceștia le îndeplinesc. Astfel, o organizație sistemică nu este dependentă de membrii pe care îi conține, singurul său scop fiind funcționalitatea și, prin aceasta, atingerea obiectivelor. Pe de altă parte, în cazul organizațiilor *organice* avem de-a face cu credința că instituțiile funcționează precum niște organisme vii. Sursa nevoilor instituționale este dată de nevoile indivizilor care compun instituțiile, nevoi care, cel mai adesea, sunt pur conjuncturale. Într-o astfel de instituție, funcțiile sunt tranzitive, relațiile sunt strict personalizate iar ierarhia este strict respectată, toate acestea constituind o bună motivație pentru disiparea responsabilității. Nu există, în același timp, o claritate a distincției dintre instituție și individul care o conduce. Corelând aceste observații cu datele obținute în urma cercetării, putem extrage concluzia generală că primăriile din Botoșani și Mitoc se încadrează în „tiparul” organizațiilor organice.

2. Pe un alt nivel, putem infera câteva concluzii cu privire la tipul de *cultură politică* specifică funcționarilor publici. Având, de asemenea, în vedere analiza datelor prezentate în raport, se poate susține că este vorba de o *cultură politică dependentă*, în care predomină *afectele de output* – folosind terminologia lui Gabriel Almond și Sidney Verba – în dauna celor de *input*. Așa cum este consacrată deja semnificația conceptului în studiile de politologie, cultura politică a unei societăți implică referințele la „sistemul politic, așa cum a fost internalizat în cunoștințe, sentimente și evaluări ale populației sale. Oamenii sunt înrolați în ea la fel cum sunt socializați în roluri nonpolitice și sisteme sociale” (Almond, Verba, 1996: 44). În analiza referitoare la cultura politică, am luat în considerare ceea ce autorii citați numesc *afectul de sistem*, care vizează atitudinile generalizate față de sistemul administrativ ca întreg, cu cele două laturi ale sale: *afectul de output*, relativ la „atitudinile pe care oamenii (în cazul nostru, funcționarii publici – n.n.) le au față de agențiile executive sau administrative care impun legile și față de reglementările care-i afectează: adică acea parte a sistemului politic în relație cu care ei au un rol predominant pasiv” (Almond, Verba, 1996: 91), și *afectul de input*, adică „sentimentele pe care oamenii le au în raport atât cu agențiile și procesele care sunt implicate în alegerea oficialilor

publici cât și cu decretarea politicilor publice generale” (Almond, Verba, 1996: 91). Așa cum relevă datele raportului, funcționarii publici din administrația locală au o puternică orientare „de sus în jos”, în măsura în care ei percep rolul lor în funcție de o ierarhie prestabilită, care, în opinia lor, le „anulează” responsabilitatea pentru deciziile care privesc, în mod pozitiv sau negativ, interesele cetățenilor.

Corelând nivelul *organizațional* cu cel al *culturii politice specifice*, se poate evidenția ideea că funcționarii publici din instituțiile administrației publice cercetate manifestă o anumită orientare spre caracteristicile organizării *organice*, fundamentată la nivel cognitiv, afectiv și evaluativ de o *cultură politică dependentă*. Analiza datelor sugerează că, într-adevăr, principala cauză a disfuncțiilor instituționale observabile este dată de „o înaltă frecvență a orientărilor către sistemul politic diferențiat și către aspectele de *output* ale sistemului, însă orientările către obiectele specifice de *input* și către sine, ca un participant activ, se apropie de zero” (Almond, Verba, 1996: 48). Cu alte cuvinte, funcționarul public se percepe pe el însuși, în relația cu cetățenii, doar sub forma unei „roțițe într-un mecanism”, astfel încât se poate disculpa de orice disfuncție care ar putea interveni în aplicarea unei decizii publice.

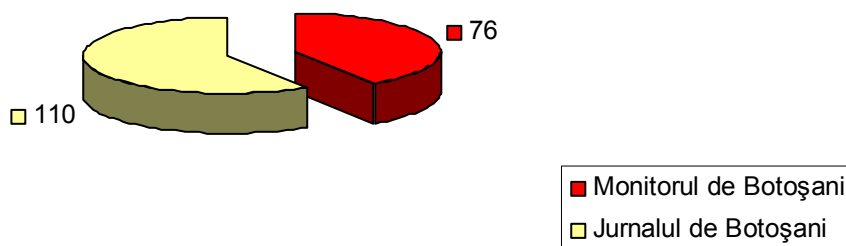
CONCLUZII MONITORIZARE PRESA SCRISĂ

Pornind de la premisa că presa locală este unul dintre mijloacele prin care cetățenii sunt informați asupra activității autorităților, am considerat oportună monitorizarea presei scrise locale pentru întreaga perioadă de derulare a prezentului proiect. Am decis astfel selectarea celor două publicații, *Monitorul de Botoșani* și *Jurnalul de Botoșani*, deoarece acestea au tirajele cele mai mari și deci permit informarea unui număr mare de cetățeni.

Vom prezenta în continuare datele extrase în urma analizei asupra celor două cotidiene în perioada 10 aprilie-10 iunie 2005.

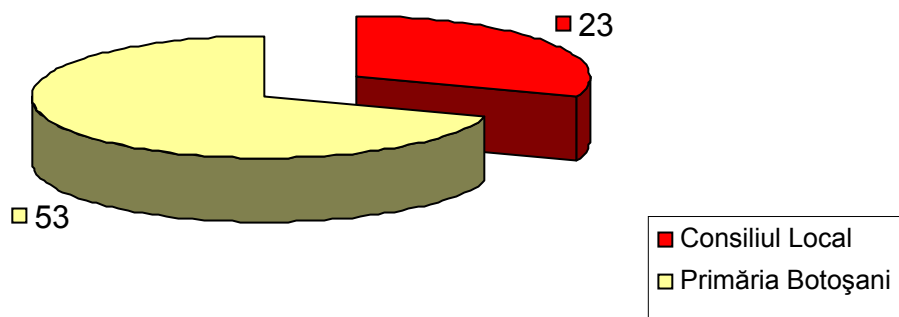
În *Monitorul de Botoșani* au apărut 76 articole ce făceau referire la activitatea municipalității, iar în *Jurnalul de Botoșani* au apărut 110 articole ce vizau același lucru.

Ponderea aparițiilor

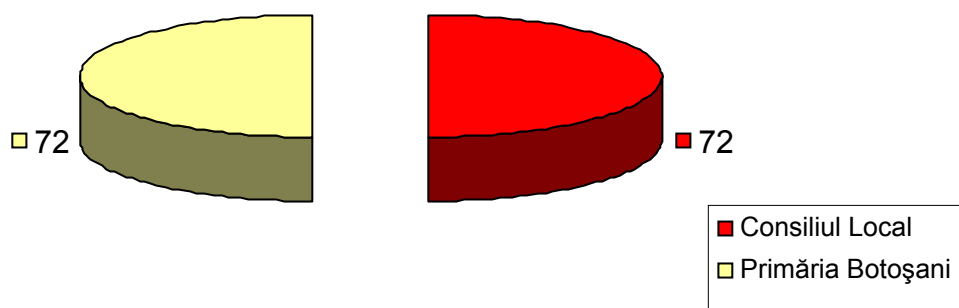
Dintre articolele apărute în *Monitorul de Botoșani*, 23 au făcut referire la activitatea Consiliului Local, iar 53 au avut ca subiect Primăria Municipiului Botoșani sau persoane ce reprezintă această instituție.

Ponderea aparițiilor - autoritățile monitorizate
Monitorul de Botoșani

Dintre articolele apărute în *Jurnalul de Botoșani*, 72 au făcut referire la activitatea Consiliului Local, iar 72 au avut ca subiect Primăria Municipiului Botoșani sau persoane ce reprezintă această instituție.

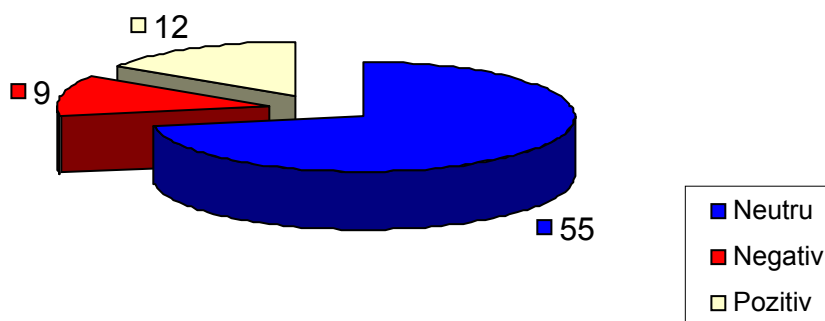
Ponderea aparițiilor - autoritățile monitorizate
Jurnalul de Botoșani

Considerând că principalul segment în care este necesară existența transparenței din partea autorităților locale este cel referitor la modalitățile de gestionare a banilor publici, menționăm că în *Jurnalul de Botoșani* au apărut 27 de articole pe această temă, iar în *Monitorul de Botoșani* au apărut 31 de articole.

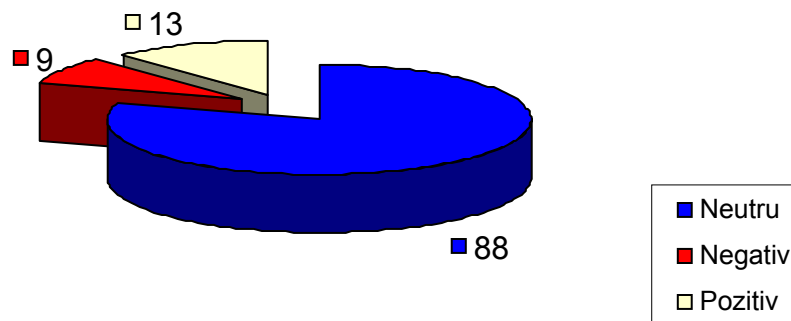
Din totalitatea articolelor apărute în *Monitorul de Botoșani* 9 au criticat activitatea autorităților, 12 au încurajat inițiativele acestora iar 55 au avut ton neutru.

**Tonul articolelor
*Monitorul de Botoșani***

Din totalul articolelor apărute în *Jurnalul de Botoșani* 9 au criticat activitatea autorităților, 13 au încurajat inițiativele acestora iar 88 au avut ton neutru.

**Tonul articolelor
*Jurnalul de Botoșani***

ANEXE

ANEXA 1 – OPERAȚIONALIZAREA CONCEPTELOR	
Termen	Dimensiunile conceptului
Responsabilitate	Guvernanții sunt capabili și dispuși să prezinte într-un mod extins acțiunile și deciziile pe care le întreprind; acestea sunt consistente, având obiective clar definite și acceptate.
Costurile și valorificarea fondurilor	Ce procent din costurile proiectelor a fost justificat pentru relevanța beneficiilor în contextul problemei identificate (în ce măsură reușesc să satisfacă eficient și performant nevoile/necesitățile identificate).
Descentralizare	Se urmărește transferarea unei părți / a unui segment a puterii statului către structurile autorității locale.
Deconcentrare	„Diluarea” / deconcentrarea puterilor în cadrul structurilor instituționale ale statului pornindu-se de la eșaloanele centrale către cele teritoriale și locale.
Eficiența	Eficiența depinde de folosirea rațională a resurselor, a formulării scopurilor și a repartizării responsabilităților. Eficiența presupune, de asemenea, libera inițiativă sau libertatea de mișcare a funcționarilor publici în cadrul instituțiilor și eficientizarea sistemului prin responsabilizare. Eficiența pentru organizații presupune corelarea sarcinilor și resurselor și suspendarea funcțiilor ce nu servesc <u>interesului public</u> . Eficiența poate fi corelată cu productivitatea, costul relativ al diferitelor resurse pentru a produce rezultatele scontate.
Eficacitate	Guvernanții își propun oferirea unor rezultate de calitate, incluzând serviciile oferite cetățenilor la cel mai bun preț, urmărind în permanență atingerea scopurilor inițiale ale legislativului. Eficacitatea este corelată cu oferirea unor rezultate ce îndeplinesc anumite funcții și pot fi realizate indiferent de costuri. Eficacitatea trebuie analizată din punctul de vedere al cetățeanului și al percepției acestuia asupra beneficiilor și a serviciilor oferite.

Anticipare	Guvernanții sunt capabili să anticipeze probleme imediate sau pe termen mediu și lung, analizând informații actuale și tendințe și sunt capabili să dezvolte politici ce se raportează la costurile de implementare și la schimbările prevăzute.
Analiză funcțională	Pentru a evalua funcționalitatea și eficiența unui sistem este necesară identificarea obiectivelor și a rezultatelor pe care acesta este așteptat să le producă. Modul în care autoritățile reușesc să-și atingă aceste obiective și rezultate definește funcționalitatea sistemului.
Coordonare	Coordonarea relațiilor dintre diferite părți ale sistemului și monitorizarea activităților pentru o mai mare responsabilizare, în scopul atingerii obiectivelor profesionale.
Performanța administrației publice	Optimizarea costurilor serviciilor în raport cu satisfacerea expectanțelor cetățenilor.
Achiziții	Rolul economic al statului nu se rezumă doar la faptul că este cel mai mare angajator. Totodată, statul este și cel mai mare „cumpărător” de bunuri și servicii și de aceea achizițiile publice reprezintă un punct cheie în asigurarea funcționalității și rezultatelor sistemului.
Profesionalizarea administrației publice	Asigurarea unor criterii de selecție și promovare în cadrul corpului funcționarilor publici bazate pe merit și competiție. De asemenea, profesionalizarea rămâne un deziderat atât timp cât nu sunt oferite sisteme de salarizare performante și transparente, astfel încât să creeze atractivitate pentru dezvoltarea unei cariere în administrația publică.
Suveranitatea legii	Guvernanții emit legi, regulamente și coduri bazându-se pe principiul transparenței și asigurând egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii.
Implementarea strategică	Abordarea unei strategii luând în considerare: competențele administrative și decizionale, obiectivele declarate,

	responsabilizarea și alocarea corectă a resurselor. Pentru o implementare strategică performantă trebuie luate în calcul și posibilități de schimbare a atitudinii, credințelor și premiselor celor care lucrează în cadrul autorității publice.
Management strategic	Abordarea unui management bazat pe rezultatele angajaților și a indicatorilor de performanță relevanți pentru societate și pentru cetățean.
Transparență decizională	Transparența administrației publice poate fi îmbunătățită prin revizuirea procedurilor administrative și o mai mare responsabilizare atât a funcționarilor cât și a decidenților politici. Sunt necesare instrumente de control eficiente, proceduri de audit intern, rapoarte anuale asupra performanțelor, toate acestea trebuind să fie permanent corelate cu legislația în vigoare.

ANEXA 2 – MONITORIZARE JURNALUL DE BOTOȘANI					
Subiect	Data	Ziarul	Titlul	Atitudine	Tema
SUBIECT 1	11.04.2005	Jurnalul	Primăria caută bani pentru Zilele Orașului	Ton pozitiv	Sprijin financiar din partea agenților economici
SUBIECT 2	13.04.2005	Jurnalul	Primarul a descoperit depozite ilegale de gunoi	Ton pozitiv	Acțiunea „Luna curățeniei”
SUBIECT 3	13.04.2005	Jurnalul	Flutur a fost ales în conducerea Asociației Municipiilor din România	Ton neutru	Întrunirea Asociației Municipiilor din România, Iași 2005
SUBIECT 4	15.04.2005	Jurnalul	Zilele Orașului se vor desfășura în același anonimat	Ton negativ	Prezentarea programului dedicat Zilelor Orașului
SUBIECT 5	16.04.2005	Jurnalul	Manifest pentru un oraș mai puțin poluat cu PET-uri	Ton neutru	Acțiunea intitulată „O zi fără deșeuri de PET”
SUBIECT 6	16.04.2005	Jurnalul	Primăria a început demolarea chioșcurilor fără stăpân	Ton negativ	Descrierea operațiunii și zona în care aceasta a avut loc
SUBIECT 7	16.04.2005	Jurnalul	Primarul Flutur va solicita modificarea legii construcțiilor	Ton neutru	Suportul lui Flutur pentru micii întreprinzători
SUBIECT 8	16.04.2005	Jurnalul	Dispută la nivel central pentru blocul H4	Ton neutru	Posibilitatea trecerii de la locuințe sociale la locuințe pe bază de credit ipotecar.
SUBIECT 9	18.04.2005	Jurnalul	Minuni birocratice prin calculatoarele Finanțelor locale	Ton negativ	Exemplu de incompetență a Administrației Financiare și a Primăriei
SUBIECT 10	18.04.2005	Jurnalul	Primăria va ajuta Mănăstirea Popăuți	Ton neutru	Declarația lui Flutur pe această temă
SUBIECT 11	18.04.2005	Jurnalul	Problema zgomotului ambiental, în atenția autorităților	Ton neutru	Planul național pentru evaluarea și gestionarea zgomotului ambiental
SUBIECT 12	19.04.2005	Jurnalul	Aleșii locali vor trebui să-și facă legitimații noi	Ton neutru	Legitimațiile care să ateste calitatea dobândită în urma alegerilor
SUBIECT 13	20.04.2005	Jurnalul	Proiectele sunt viitorul dezvoltării municipiului	Ton neutru	Conferința de presă a lui Flutur și planurile lui pentru oraș
SUBIECT 14	20.04.2005	Jurnalul	Vicele Ghiorgheț s-a pus pe amendat președinți de asociații	Ton neutru	Amenzile date după lucrările de curățenie
SUBIECT 15	20.04.2005	Jurnalul	Gardieni și funcționari publici trimiși pe urma gunoiului	Ton neutru	Nemulțumirea primarului în legătură cu ridicarea gunoiului menajer
SUBIECT 16	21.04.2005	Jurnalul	Deputații nu vor ca viceprimarii să-și mențină și calitatea de consilieri	Ton neutru	Discuții pe tema incompatibilității funcției de viceprimar și consilier
SUBIECT 17	22.04.2005	Jurnalul	Bugetul local nu va mai plăti puturoșii de la „416”	Ton neutru	Acțiunea de reevaluare a dosarelor beneficiarilor venitului minim garantat
SUBIECT 18	22.04.2005	Jurnalul	Legitimațiile aleșilor s-au încurcat în stema județului	Ton neutru	Lipsa stemei județului duce la amânarea apariției noilor legitimații
SUBIECT 19	22.04.2005	Jurnalul	Consilierii municipali nu aduc modernul în oraș	Ton neutru	Vicepreședintele Consiliului Județean, este nemulțumit de consilierii municipali (lipsa de semaforizări noi etc.)
SUBIECT 20	22.04.2005	Jurnalul	Investiții majore demarate de Primărie	Ton neutru	Licitație pentru lucrările de utilități ale Sălii Polivalente
SUBIECT 21	22.04.2005	Jurnalul	Primăriile riscă să se transforme în grădinițe și școli	Ton neutru	Consiliul Local trebuie să susțină finanțarea copiilor instituționalizați
SUBIECT 22	23.04.2005	Jurnalul	Colectarea deșeurilor tip PET amânată din cauza ninsorii	Ton neutru	Amânarea activității „O zi fără deșeuri tip PET” din cauza vremii nefavorabile
SUBIECT 23	23.04.2005	Jurnalul	Dolari americani pentru infrastructura municipiului	Ton neutru	Consortiului american Lemna Internațional este dipus să investească în infrastructura românească
SUBIECT 24	23.04.2005	Jurnalul	Ninsoarea i-a „albit” pe organizatorii Zilelor Orașului	Ton neutru	Anularea unor manifestări din cadrul Zilelor Municipiului din cauza zăpezii
SUBIECT	26.04.2005	Jurnalul	Consiliul Județean a respins	Ton neutru	Respingerea Consiliului

25			solicitățile Primăriei Botoșani		Județean a cererii Primăriei de a anula creanțele provenite din debite și penalizări
SUBIECT 26	26.04.2005	Jurnalul	Consilierii au refuzat înstrăinarea gospodăriei anexe	Ton neutru	Consiliul Local a refuzat administrarea Anexei Cantinei de Ajutor Social de către Seminar
SUBIECT 27	27.04.2005	Jurnalul	Se conturează un proces între primarul Flutur și președintele Conțac	Ton neutru	Proces pe tema cheltuielilor angajaților instituției condusă de Conțac
SUBIECT 28	27.04.2005	Jurnalul	Directorului Volin Costin i s-a mărit salariul	Ton neutru	Discuții pe această temă între consilierii PSD și restul consilierilor locali
SUBIECT 29	27.04.2005	Jurnalul	Municipalitatea a transmis gratuit teren CNI	Ton pozitiv	Terenuri gratuite pentru noi săli de sport
SUBIECT 30	28.04.2005	Jurnalul	Microbuzul își caută dreptatea în instanță	Ton neutru	Divergențe între Consiliul local și operatorii de maxi-taxi
SUBIECT 31	28.04.2005	Jurnalul	Elevul – cetățean al orașului	Ton pozitiv	Responsabilizarea elevilor în ceea ce privește spațiul în care locuiesc
SUBIECT 32	28.04.2005	Jurnalul	Contractul de închiriere al Trezoreriei a expirat	Ton neutru	S-a prelungit contractul de închiriere a locației în care funcționează trezoreria
SUBIECT 33	28.04.2005	Jurnalul	Comisia Locală de Rromi și-a făcut planuri de miliarde	Ton neutru	Comisia Mixtă Locală pentru Rromi din Botoșani a prezentat obiectivele și planul de acțiune pentru perioada iunie 2005-decembrie 2006
SUBIECT 34	29.04.2005	Jurnalul	Primăria s-a spălat pe mâini într-un mod intelectual de tip universitar	Ton negativ	Exemplu de indiferență în cazul unui botoșănean ce locuiește în aceeași incintă cu Muzeul Octav Onicescu
SUBIECT 35	29.04.2005	Jurnalul	Monografia folclorică a zonei Mitoc – vol. II, de Ilie Pascal	Ton neutru	Cartea lui Ilie Pascal despre zona Mitoc
SUBIECT 36	29.04.2005	Jurnalul	Anulările de creanțe vor fi analizate la sânge	Ton neutru	Interesul consilierilor locali cu privire la modul în care se pot anula creanțele la bugetul local
SUBIECT 37	29.04.2005	Jurnalul	ONG-urile chemate la raport de aleșii locali	Ton neutru	Inspectarea ONG-urilor cu privire la folosirea spațiilor oferite de Primărie
SUBIECT 38	29.04.2005	Jurnalul	Egner a solicitat amânarea transferurilor de drumuri naționale la municipiu	Ton neutru	Puncte de opinie diferite între fostul și actualul primar cu privire la drumurile naționale
SUBIECT 39	05.05.2005	Jurnalul	Evidența Persoanelor a primit un sfert din necesarul financiar	Ton neutru	Mai puțini bani la Serviciul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor
SUBIECT 40	05.05.2005	Jurnalul	Se asfaltează în draci	Ton pozitiv	Noua strategie de asfaltare a străzilor
SUBIECT 41	05.05.2005	Jurnalul	Se caută un fraier pentru a cumpăra un teren cu evicțiuni	Ton negativ	Eroarea lui Egner în legătură cu un teren revendicat de noul proprietar (retrocedări)
SUBIECT 42	05.05.2005	Jurnalul	Statuia mastodont a lui Egner este cercetată de Poliție	Ton negativ	Investiția pentru statuie cercetată de poliție
SUBIECT 43	06.05.2005	Jurnalul	Bani pentru sediul Finanțelor	Ton neutru	Recalcularea costurilor de execuție a noului sediu
SUBIECT 44	06.05.2005	Jurnalul	Operațiunea țăntariada este pregătită	Ton pozitiv	Operațiunea de stropire a subsolurilor blocurilor
SUBIECT 45	06.05.2005	Jurnalul	Bătălie pentru locurile de taximetrie	Ton neutru	Licitația pentru locurile destinate persoanelor juridice
SUBIECT 46	06.05.2005	Jurnalul	Gardienii au fost chemați la raport de vicele Ghiorgăiță	Ton neutru	Ineficiența Corpului Gardienilor Publici
SUBIECT 47	07.05.2005	Jurnalul	Întâlnirea primarilor cu administrația județului a căpatat nuanțe politice	Ton negativ	Divergențe de opinii între fosta putere și actuala putere
SUBIECT 48	07.05.2005	Jurnalul	Primarii nu sunt chibzuiți în privința cheltuirii bugetelor	Ton neutru	Repartizarea incorectă a sumelor defalcate din impozitul pe venituri
SUBIECT 49	07.05.2005	Jurnalul	Investițiile masive au acaparat municipiul	Ton neutru	Se urmărește reabilitarea iluminatului public, străzilor,

					mobilierului școlar etc.
SUBIECT 50	10.05.2005	Jurnalul	Apa Grup dorește să colaboreze cu Primăria	Ton neutru	Soluții de rezolvare a ștrandului, Băi Centrale și tâșnitorilor din municipiu
SUBIECT 51	11.05.2005	Jurnalul	Sediul Primăriei așteaptă bani pentru RCA	Ton neutru	Proiectul privind reabilitarea sediului Primăriei
SUBIECT 52	11.05.2005	Jurnalul	Premiera noii piese de teatru a creat nemulțumiri	Ton neutru	Opiniile consilierilor municipali despre calitatea pieselor ce se joacă la teatrul municipal
SUBIECT 53	12.05.2005	Jurnalul	Raiffeisen a câștigat drumurile municipiului	Ton neutru	Anunțarea câștigătorului licitației pentru repararea drumurilor municipiului
SUBIECT 54	12.05.2005	Jurnalul	Sediul Trezoreriei a fost invadat de ciuperci	Ton neutru	Prelungirea contractului de închiriere pentru sediul Trezoreriei
SUBIECT 55	13.05.2005	Jurnalul	Gospodăria anexă va trece la Seminar	Ton neutru	Cu toată opoziția anumitor consilieri, Gospodăria anexă a trecut la Seminar
SUBIECT 56	13.05.2005	Jurnalul	Terenurile și clădirile Armatei vor ajunge în proprietatea municipalității Botoșani	Ton neutru	Posibilitatea rezolvării unor cereri de terenuri și locuințe sociale
SUBIECT 57	14.05.2005	Jurnalul	Primarul municipiului este invitat la Atena	Ton neutru	Posibilitatea unor noi investiții (din Grecia) în anumite municipii din țară
SUBIECT 58	14.05.2005	Jurnalul	Flutur și-a declarat averea	Ton neutru	Prezentarea averii detaliate
SUBIECT 59	14.05.2005	Jurnalul	Programul de investiții va fi aprobat de consilieri	Ton neutru	Prezentarea proiectelor de la nivelul municipiului
SUBIECT 60	16.05.2005	Jurnalul	Circulația în centrul vechi dă bătăi de cap autorităților	Ton neutru	Nerespectarea semnelor de circulație în zona centrului vechi
SUBIECT 61	17.05.2005	Jurnalul	Fantasmele lui Egner preluate de Ghiorghiță	Ton negativ	Fantasmele lui Ghiorghiță în legătură cu ștrandul
SUBIECT 62	17.05.2005	Jurnalul	Comarița își continuă activitatea ca și cum nimic nu s-a întâmplat	Ton pozitiv	Deși contestat, Comarița își face treaba
SUBIECT 63	18.05.2005	Jurnalul	Flash Lighting București a câștigat serviciul de iluminat public	Ton neutru	Oferta făcută de bucureșteni a fost pe placul municipalității
SUBIECT 64	19.05.2005	Jurnalul	Aleșii locali vor trebui să-și facă legitimații noi	Ton neutru	Noul model al legitimațiilor aleșilor locali
SUBIECT 65	20.05.2005	Jurnalul	Directorul teatrului trecut prin furcile caudine ale consilierilor	Ton neutru	Unii consilieri municipali îl acuză pe directorul teatrului de risipirea banului public
SUBIECT 66	20.05.2005	Jurnalul	Șoferii care vor parca neregulamentar vor fi blocați	Ton neutru	Proiectul de hotărâre care să permită blocarea roților autoturismelor parcate ilegal.
SUBIECT 67	20.05.2005	Jurnalul	Țibuleac s-a încăierat cu Flutur la șefia PNL	Ton neutru	Cursa pentru șefia din filiala PNL Botoșani
SUBIECT 68	20.05.2005	Jurnalul	Primarii sunt pregătiți pentru un cutremur de 7 grade pe scara Richter	Ton neutru	Cursurile privind managementul situațiilor de criză
SUBIECT 69	21.05.2005	Jurnalul	Consilierii locali au primit mulțumirile primarului	Ton neutru	Primarul a mulțumit pentru girul dat proiectelor propuse de el
SUBIECT 70	21.05.2005	Jurnalul	S-a alocat un miliard pentru pubele ecologice	Ton neutru	Rectificarea de buget pentru pubele ecologice
SUBIECT 71	21.05.2005	Jurnalul	Săptămâna viitoare se va discuta problema suplimentării locurilor taxi	Ton neutru	Fixarea numărului de taxiuri pentru municipiul Botoșani
SUBIECT 72	23.05.2005	Jurnalul	Primarul Cătălin Flutur a fost declarat fiu de onoare	Ton neutru	Prezentarea discursurilor personalităților prezente
SUBIECT 73	25.05.2005	Jurnalul	Soluții de compromis în favoarea taximetristilor	Ton pozitiv	Prelungirea autorizațiilor de taxi pentru încă un an
SUBIECT 74	25.05.2005	Jurnalul	Rectificare pozitivă pentru școli și grădinițe	Ton pozitiv	Nemulțumirea primarului a dus la o nouă rectificare de buget
SUBIECT 75	25.05.2005	Jurnalul	A apărut Monitorul Oficial al municipiului	Ton pozitiv	Reprezentanții municipalității au reușit să editeze primul număr al Monitorului Oficial
SUBIECT 76	25.05.2005	Jurnalul	Mansardările rămân o prioritate pentru Flutur	Ton pozitiv	Una dintre soluțiile pentru lipsa de locuințe
SUBIECT	25.05.2005	Jurnalul	Căminul Indagro va deveni centru	Ton pozitiv	Gafa lui Egner îi provoacă

77			de zi și de noapte	primar	probleme lui Flutur
SUBIECT 78	26.05.2005	Jurnalul	Noi isprăvi politice ale lui Sancho Panza, senator de Botoșani	Ton negativ	Lupta pentru șefia instituțiilor a ajuns lupta între Țibuleac și Flutur
SUBIECT 79	28.05.2005	Jurnalul	Programul „Vârșnici îngrijiți la domiciliu” a fost încununat de succes	Ton pozitiv	Declarații ale viceprimarului în legătură cu această colaborare cu Asociația „Împreună”
SUBIECT 80	28.05.2005	Jurnalul	Guraliuc îl va chema în instanță pe directorul Volin	Ton negativ	Doi consilieri municipali îl cheamă în instanță pe directorul teatrului
SUBIECT 81	28.05.2005	Jurnalul	Taximetriștii independenți rezolvați pentru încă un an	Ton pozitiv	Consilierii locali au mai eliberat încă 31 de autorizații
SUBIECT 82	28.05.2005	Jurnalul	Majorări de prețuri la biletele de tramvai și maxi-taxi	Ton neutru	Modificări survenite în urma scumpirii carburanților etc.
SUBIECT 83	31.05.2005	Jurnalul	Mii de botoșăneni fentează taxa de salubritate	Ton neutru	Lipsa contractelor dintre Urban Serv și proprietarii de case
SUBIECT 84	31.05.2005	Jurnalul	Premiul Național “Nicolae Iorga” ar putea fi acordat în iunie	Ton neutru	Primăria va organiza mai multe manifestări pentru „Zilele Nicolae Iorga”
SUBIECT 85	1.06.2005	Jurnalul	Interpelări haotice ale aleșilor locali	Ton negativ	Interpelările consilierilor locali în amenajările blocurilor în care locuiesc
SUBIECT 86	1.06.2005	Jurnalul	Reorganizarea DSP stârnește dihonii în sânul CLM	Ton neutru	Regulamentele de organizare și funcționare a serviciilor publice
SUBIECT 87	3.06.2005	Jurnalul	Dezbateri încinse pe probleme de mediu	Ton neutru	Discuțiile pe tema depozitului ecologic zonal
SUBIECT 88	3.06.2005	Jurnalul	Rost de către cei care vor să muncească în a se califica	Ton pozitiv	Proiectul privind calificarea și recalificarea în anumite meserii
SUBIECT 89	3.06.2005	Jurnalul	PUD-urile sunt rezultatul dezvoltării	Ton neutru	Aprobarea planurilor urbanistice de dezvoltare la nivelul municipiului
SUBIECT 90	3.06.2005	Jurnalul	Primăria va investi masiv la stadionul municipal	Ton pozitiv	Rolul primordial al Primăriei în realizarea obiectivelor investiționale
SUBIECT 91	4.06.2005	Jurnalul	Primăria se dă cu Toyota iar CCIA cu... țărani	Ton negativ	Contractele pentru standurile amenajate în cadrul târgului Info Tech & Security
SUBIECT 92	4.06.2005	Jurnalul	Taximetriștii care transportă marfă o fac în condiții de ilegalitate	Ton neutru	Acțiunea de licențiere în vederea serviciului de transport marfă în regim de taxi
SUBIECT 93	4.06.2005	Jurnalul	Bordeianu a câștigat și n-a câștigat procesul cu Teatrul	Ton neutru	Fostul director al teatrului a câștigat procesul, dar municipalitatea va face recurs
SUBIECT 94	4.06.2005	Jurnalul	Șușanele pe seama Mediului sau vorbe fără rost	Ton negativ	Discuțiile referitoare la mediu au dus până la urmă la discuții puerile și înafara subiectelor ce trebuiau dezbătute
SUBIECT 95	4.06.2005	Jurnalul	Au început să vină banii pentru ANL-uri	Ton neutru	Termenul stipulat în contractul ANL va fi respectat
SUBIECT 96	4.06.2005	Jurnalul	Incubatorul de afaceri nu va avea finalitate	Ton negativ	Investiție nereușită
SUBIECT 97	6.06.2005	Jurnalul	Consilierii locali își fac bagajele pentru Germania	Ton neutru	Posibilitatea câștigării de experiență în administrație la nivel european
SUBIECT 98	6.06.2005	Jurnalul	PSD vrea să știe cum folosesc fotbaliștii banii publici	Ton neutru	Cererea unui consilier municipal de a consulta opinia publică în legătură cu fondurile pentru echipă
SUBIECT 99	6.06.2005	Jurnalul	La orizont apar noi supermarketuri	Ton neutru	Confirmarea Primăriei că în curând vor apărea noi supermarketuri
SUBIECT 100	6.06.2005	Jurnalul	Firma lui Conțac ar putea câștiga drumurile municipiului	Ton neutru	Definitivarea documentației pentru creditul destinat drumurilor
SUBIECT 110	7.06.2005	Jurnalul	Victor Construct a câștigat utilitățile la Sala Polivalentă	Ton neutru	Rezultatul licitației pentru utilitățile de la Sala Polivalentă din municipiu

ANEXA 3 – MONITORIZARE MONITORUL DE BOTOȘANI					
Subiect	Data	Ziarul	Titlul	Atitudine	Tema
SUBIECT 1	11.04.2005	Monitorul	Spații verzi apărate cu amenzi	Ton neutru	Amendarea persoanelor care distrug spațiile verzi sau care nu păstrează curățenia municipiului
SUBIECT 2	12.04.2005	Monitorul	1,4 miliarde de lei cheltuite pe repararea străzilor	Ton neutru	Sumele, din bugetul public, cheltuite pe repararea străzilor
SUBIECT 3	12.04.2005	Monitorul	Salariații din Primărie, premiați înainte de Paște	Ton neutru	Cheltuielile pentru premiile de Paște
SUBIECT 4	13.04.2005	Monitorul	Chiriașii din căminul Moldova amenințați cu evacuarea	Ton neutru	Primarul Cătălin Flutur susține că problemele oamenilor din acest cămin se datorează, în mare parte, tot lor
SUBIECT 5	13.04.2005	Monitorul	Terenurile garnizoanei revin orașului	Ton neutru	Posibilitatea unor noi terenuri pentru spații de locuit
SUBIECT 6	13.04.2005	Monitorul	Depozit de gunoaie găsit pe strada Grigore Antipa	Ton neutru	Acțiunile din cadrul „Lunii curățeniei”
SUBIECT 7	13.04.2005	Monitorul	Modernizarea semaforizării se amână	Ton negativ	Problemele apărute în modernizarea semaforizării
SUBIECT 8	14.04.2005	Monitorul	Străzi pline de gunoaie	Ton negativ	Contractele neîncheiate ale botoșănenilor cu Urban Serv
SUBIECT 9	15.04.2005	Monitorul	Chioșcuri dezmembrate de Primărie	Ton pozitiv	Ridicarea chioșcurilor de pe domeniul public
SUBIECT 10	16.04.2005	Monitorul	Licitație pentru iluminat public	Ton pozitiv	Opțiunile pentru iluminatul public
SUBIECT 11	16.04.2005	Monitorul	Dispute de la un bloc ANL din Botoșani	Ton neutru	Locuințe sociale sau în regim de credit ipotecar
SUBIECT 12	18.04.2005	Monitorul	Afaceriști șantațați de locatari	Ton pozitiv	Simplificarea procedurii de autorizare a afacerilor desfășurate la parterul unor imobile
SUBIECT 13	18.04.2005	Monitorul	Trei zile de sărbătoare la Botoșani	Ton neutru	Programul sărbătorii și cine s-a implicat în organizarea ei
SUBIECT 14	18.04.2005	Monitorul	Botoșăneni deranjați de centrul de noapte	Ton neutru	Problemele locatarilor din zona centrului de noapte
SUBIECT 15	20.04.2005	Monitorul	Proprietarii de animale obligați să curețe imășurile	Ton neutru	Folosirea și administrarea pășunilor din municipiu
SUBIECT 16	20.04.2005	Monitorul	Bancheri convocați la Primărie	Ton neutru	Credit pentru repararea străzilor
SUBIECT 17	21.04.2005	Monitorul	Microbuze la capătul liniilor de tramvai	Ton pozitiv	Călătoria cu tramvaiul și cu microbuzul cu un singur bilet
SUBIECT 18	23.04.2005	Monitorul	Moaștele Sfântului Gheorghe întâmpinate de botoșăneni	Ton neutru	Prezența numeroaselor oficialități la ceremonie
SUBIECT 19	25.04.2005	Monitorul	Procesiune de Florii vegheată de jandarmi	Ton neutru	Primarul surprins de numărul mare de credincioși prezenți
SUBIECT 20	26.04.2005	Monitorul	Șef nou pentru Termica	Ton neutru	Noua conducere de la Termica
SUBIECT 21	26.04.2005	Monitorul	Municipalitatea, penalizată de Consiliul Județean	Ton negativ	Respingerea scutirii a 7,7 mld. lei Primăriei Botoșani
SUBIECT 22	26.04.2005	Monitorul	Oameni de afaceri din SUA interesați de Botoșani	Ton neutru	Finanțări americane pentru depozitul ecologic și Termica
SUBIECT 23	26.04.2005	Monitorul	Extinderea municipiului aprobată de consilieri	Ton neutru	Planurile urbanistice de detaliu ale extinderii
SUBIECT 24	27.04.2005	Monitorul	Botoșăneni amendați pentru mizerie	Ton pozitiv	Amenzi aplicate botoșănenilor care aruncă deșeuri menajere la întâmplare
SUBIECT 25	28.04.2005	Monitorul	Ședința extraordinară pentru gospodăria cantinei sociale	Ton pozitiv	Problema gospodăriei anexe a Cantinei de ajutor social
SUBIECT 26	28.04.2005	Monitorul	Adiministratori locali amendați în "Luna curățeniei”	Ton pozitiv	Încă 51 de milioane, din amenzi, către bugetul local
SUBIECT 27	3.05.2005	Monitorul	Codași la transparență	Ton negativ	Raportul pe 2004 a Agenției de Strategii Guvernamentale
SUBIECT 28	3.05.2005	Monitorul	Lăcașuri de cult ajutate de municipalitate	Ton pozitiv	Bani de la bugetul local pentru lucrări de reabilitare a trei lăcașe de cult
SUBIECT 29	4.05.2005	Monitorul	Război între primari pierdut prin neprezentare	Ton pozitiv primar	Deznodământul procesului Egner-Flutur
SUBIECT 30	4.05.2005	Monitorul	Buget de austeritate pentru Evidența Populației	Ton neutru	Repartizarea sumelor pentru serviciile publice

SUBIECT 31	5.05.2005	Monitorul	Statuia Sfântului Gheorghe, anchetată de Poliție	Ton negativ	Discuțiile apărute pe tema statuii Sfântului Gheorghe
SUBIECT 32	5.05.2005	Monitorul	Europubele pentru botoșănenii de la case	Ton pozitiv	Revine discuția despre contractele cu Urban Serv
SUBIECT 33	6.05.2005	Monitorul	Apa caldă oprită de o avarie	Ton neutru	Avaria la Magistrala de transport a apei menajere Bucecea - Botoșani
SUBIECT 34	6.05.2005	Monitorul	Statuia Sfântului Gheorghe, platită în timpul mandatului PSD	Ton neutru	Încălcarea prevederilor actului normativ referitor la achizițiile publice
SUBIECT 35	6.05.2005	Monitorul	Gaura de 200 miliarde lei în bugetul primăriilor	Ton pozitiv	Lipsa banilor necesari asigurării cotei de co-finanțare la programele de investiții derulate prin programe externe
SUBIECT 36	7.05.2005	Monitorul	Firme de electricitate interesate de Botoșani	Ton pozitiv	Culegerea roadelor proiectelor începute în iarnă
SUBIECT 37	7.05.2005	Monitorul	Revolta pentru un teren de joacă	Ton pozitiv	Problemele apărute la retrocedarea terenurilor
SUBIECT 38	9.05.2005	Monitorul	Străzi reparate după programul termoficării	Ton neutru	Corelarea programului de lucru a regiilor din subordinea Primăriei
SUBIECT 39	9.05.2005	Monitorul	Târg al liceelor la Casa Sindicatelor	Ton neutru	Programul „Școala - o șansă pentru tine, o șansă pentru societate”
SUBIECT 40	9.05.2005	Monitorul	Averi dosite de demnitari	Ton negativ	Nerespectarea termenului de predare a noilor formulare de avere
SUBIECT 41	9.05.2005	Monitorul	Bani de la Guvern și pentru drumurile din cartierele ANL	Ton neutru	Alți bani de la Agenția Națională de Drumuri
SUBIECT 42	9.05.2005	Monitorul	Ședința extraordinară pentru gospodăria Cantinei de ajutor social	Ton neutru	Ultima rectificare bugetară în această problemă
SUBIECT 43	9.05.2005	Monitorul	Iluminat public de 100 miliarde de lei	Ton neutru	Prezentarea fondurilor pentru proiectele demarate în iarnă
SUBIECT 44	10.05.2005	Monitorul	Audiența pentru un teren de joacă	Ton neutru	Revine problema apărută la retrocedarea terenurilor
SUBIECT 45	12.05.2005	Monitorul	Spectacol de teatru criticat de politicieni	Ton negativ	Polemici pe tema unei piese de teatru între doi consilieri locali și directorul teatrului
SUBIECT 46	12.05.2005	Monitorul	Viceprimarul Florin Ghiorghe, invitat la Radio Fix	Ton neutru	Avanpremiera prezenței viceprimarului la un post de radio local
SUBIECT 47	12.05.2005	Monitorul	Împrumut din bancă pentru reabilitarea străzilor	Ton neutru	Consilierii locali vor stabili unitatea bancară care va credita Primăria Botoșani pentru reabilitarea străzilor
SUBIECT 48	13.05.2005	Monitorul	Pod din Botoșani afectat de ploi	Ton neutru	Împunerea unor restricții de circulație
SUBIECT 49	13.05.2005	Monitorul	Primăria plănuiește reabilitarea a 24 de străzi	Ton neutru	Reabilitarea străzilor în baza împrumutului angajat de Primărie
SUBIECT 50	14.05.2005	Monitorul	Primarul și-a declarat averea	Ton neutru	Prezentarea declarației de avere a primarului
SUBIECT 51	16.05.2005	Monitorul	Investiție 100 miliarde de lei în iluminat	Ton neutru	Proiectul de reabilitare a iluminatului public
SUBIECT 52	16.05.2005	Monitorul	Blocuri distruse de șarpante	Ton neutru	Nerespectarea de către locatari a proiectelor pentru șarpante
SUBIECT 53	17.05.2005	Monitorul	Iluminat public reabilitat de bucureșteni	Ton neutru	Câștigătoarea licitației privind reabilitarea și concesionarea serviciului de iluminat public din municipiul Botoșani
SUBIECT 54	17.05.2005	Monitorul	Forări în Centrul Vechi	Ton neutru	Verificările de la surparea din centrul vechi
SUBIECT 55	18.05.2005	Monitorul	Rectificare favorabilă primarilor PSD	Ton hilar	Rectificări bugetare cu semne de întrebare
SUBIECT 55	19.05.2005	Monitorul	Încă un pas spre finanțările europene	Ton neutru	Planul de reabilitare a centrului vechi
SUBIECT 56	19.05.2005	Monitorul	250 miliarde de lei împrumutate de municipalitate	Ton neutru	Proiectul „Reabilitare și modernizare străzi și parcuri în municipiul Botoșani”
SUBIECT 57	19.05.2005	Monitorul	Situația financiară a Teatrului, cerută de consilieri	Ton negativ	Continuarea polemicii pe tema teatrului. Cererea situației financiare

SUBIECT 58	21.05.2005	Monitorul	Primarul botoșănean cere mai mulți bani pentru municipiu	Ton neutru	Contestarea de către primarul Flutur a repartizării sumelor provenite din impozitul pe venit din județ
SUBIECT 59	26.05.2005	Monitorul	Mobilier nou pentru școli	Ton pozitiv	Nerespectarea, de către directorii de școală, a contractelor ce prevăd înnoirea mobilierului școlar
SUBIECT 60	27.05.2005	Monitorul	Primarul Cătălin Flutur, dezamăgit de colegii de partid	Ton neutru	Supărarea primarului pe colegii de partid pe tema redistribuirii fondurilor
SUBIECT 61	31.05.2005	Monitorul	Incertitudine privind distribuitorii de europubele	Ton neutru	Neconcordanța bugetului cu prețurile din ofertele de europubele
SUBIECT 62	31.05.2005	Monitorul	Control la ONG-uri	Ton neutru	Verificarea ONG-urilor de pe raza municipiului
SUBIECT 63	31.05.2005	Monitorul	Pământul aduce Primăria în instanță	Ton neutru	Nemulțumiri legate de aplicarea legilor fondului funciar
SUBIECT 64	1.06.2005	Monitorul	Ședință maraton la Consiliul Local	Ton neutru	Dezbaterea proiectelor de pe ordinea de zi (80 de proiecte)
SUBIECT 65	2.06.2005	Monitorul	Șefii administrației locale testați la vulnerabilitate	Ton neutru	Discuțiile au avut ca temă principală vulnerabilitatea zonei Moldova
SUBIECT 66	3.06.2005	Monitorul	Maxitaximetriștii vor scumpirea biletelor	Ton neutru	Dezbaterea consilierilor locali pe tema scumpirii biletelor de maxi-taxi
SUBIECT 67	4.06.2005	Monitorul	Incubatorul de afaceri provoacă incertitudini	Ton neutru	Nemulțumirea primarului în legătură cu participarea slabă la acest proiect
SUBIECT 68	4.06.2005	Monitorul	Cartierul ANL de la Cișmea va fi gata în octombrie	Ton neutru	Posibilitatea finalizării proiectului ANL până la finele acestui an
SUBIECT 69	4.06.2005	Monitorul	2.000 de ciori au fost împușcate la Botoșani	Ton netru	Diminuarea disconfortului creat de prezența ciorilor
SUBIECT 70	4.06.2005	Monitorul	Consilieri locali trimiși în Germania	Ton neutru	Schimb de experiență pentru stimularea consilierilor
SUBIECT 71	6.06.2005	Monitorul	40 de miliarde de lei pentru drumuri	Ton neutru	Discuții pe tema licitației de la repararea drumurilor
SUBIECT 72	6.06.2005	Monitorul	Consilieri locali repartizați pe zone	Ton neutru	Hotărârea fiecărui consilier a zonei din Botoșani de care doresc să răspundă
SUBIECT 73	6.06.2005	Monitorul	Noi supermarket-uri la Botoșani	Ton neutru	Lucru care convine botoșănenilor
SUBIECT 74	7.06.2005	Monitorul	Comuna uitată de oameni și de Dumnezeu	Ton negativ	Descriere, într-un mod aparte, a comunei Mitoc
SUBIECT 75	9.05.2005	Monitorul	Crește numărul străzilor reabilite	Ton neutru	Economia aduce noi străzi pe lista plombărilor
SUBIECT 76	10.06.2005	Monitorul	Primăria vinde cărți școlilor	Ton neutru	Noi și mici oportunități pentru bugetul local

Realizatorul raportului

Asociația CASEBO, Botoșani

Tel: 0724.587.765

Email: info@casebo.ro

Website: <http://www.casebo.ro>

Realizatorii monitorizărilor

Mulțumim firmei S.C. Quest Media S.R.L., Iași, pentru sprijinul acordat în realizarea monitorizărilor presei scrise.

Tel: 0744.553.422

Email: office@questmedia.ro

Website: <http://www.questmedia.ro>

Finanțator

CF-FDEC Romania

Fondul de Dezvoltare a Euroregiunii Carpatice

Str. Sucevei nr. 14, etaj II, camera 217

410078 Oradea – Bihor

Tel/fax: +40 259 419758; +40 359 411 742

Email: cfro@rdsor.ro

Website: <http://www.carpathianfoundation.org>

This book has been published with the support of the Carpathian Foundation.

The Carpathian Foundation is not responsible for the content of the written material.

Copyright

Toate drepturile sunt rezervate proprietarilor de drept. Orice copiere, vânzare sau distribuire a prezentului document fără avizul scris al Asociației CASEBO este strict interzisă. Asociația CASEBO nu poate fi găsită responsabilă pentru modul în care vor fi folosite, de către terți, informațiile prezentate în cadrul acestui raport.